

ПАРАСАТ

№4,5 05.05.2017

1996 жылдың 22 наурызынан бастап шығады

Издаётся с 22 марта 1996 года

Манаш Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университеті
Северо-Казакхстанский государственный университет им. М. Козыбаева

ДОСТЫҚ ПЕН БІРЛІКТІҢ АРҚАУЫ

Қазақ елінде түрлі тарихи жағдайларға байланысты тұрақтап қалған жүздеген өзге ұлт өкілдері жергілікті ұлт – қазақтармен бірге жасасып, тату-тәтті өмір сүріп келеді. Ұлттар мен ұлыстардың бір шаңырақ астында жарасымды өмір сүруі мемлекетіміздегі оң ұлтаралық саясаттың жемісі деп ұғынамыз.

Қарға тамырлы халқымызда “Бірлігі бекем елдің берекесі мол болмақ”, “Іргесі берік елді жау алмас, аузы бір елді дау алмас”, “Бірлік қайда болса, ынтымақ сонда”, “Алтау ала болса, ауыздағы кетеді, төртеу түгел болса, төбедегі келеді”, “Тірлік, тірлік түбі – бірлік” деген мағынасы терең, мазмұны бай қанатты сөздер бар.

Олардың барлығы домбыраның қос ішегі іспеттес егіз ұғым – бірлік пен берекенің, тыныштықтың тұғыры екендігін баян етеді. Өткенге ой жүгіртсек, халқымыз алмағайып замандарда тағдыр тәлкегімен шартараптан бас сауғалап келген жұртты бөле-жармай бауырына басты, төрінен орын ұсынды. Осылайша Қазақ елі тегі басқа болғанмен, теңдігі бір, арманы бір жүзден астам этностың ортақ Отанына айналды. Бүгінде олар бейбітсүйгіш еліміздің ауызбіршілігін айғақтаған, ынтымағын еселеген Қазақстан халқы бірлігі күні мерекесін сән-салтанатпен атап өтуді игі дәстүрге айналдырған.

Қазақстан халқының бірлігі күні –

бір шаңырақтың астында татулық пен бірлікте өмір сүріп жатқан жүзден астам этнос өкілдерінің ортақ мерекесі. Халқымыздың ең басты жетістігі – этносаралық бірлік пен келісім. Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев: “Біз достықты қазақстандықтардың барлық буынының басты игілігі ретінде сақтай білдік. Біздің бірегей жолымыз – тең құқықтылық, бір шаңырақ астында өмір сүретін барлық этностың бірлігі мен келісімі халықтың тілек-қалауымен таңдалды”, – деген болатын. Тәуелсіздіктің тұғыры – халқымыздың татулығы. Осы биігіміз баянды болсын!

Главная тема

Путь в будущее: духовная модернизация

В Северо-Казахстанском государственном университете им. М. Козыбаева состоялась встреча акима Северо-Казахстанской области Кумара Аксакалова со студентами, преподавателями и общественностью. Собравшиеся обсудили программную статью Главы государства Н.А. Назарбаева «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру».

Открывая встречу, ректор СКГУ им. М. Козыбаева Серик Омирбаев, отметил, что в статье Президент поделился своими взглядами по формированию Единой Нации высокой ответственности и изменению массового сознания.

«Елбасы обозначил масштабные задачи по модернизации общественного сознания, и открыл новые горизонты для нашего народа, которые приведут страну на качественно новый уровень развития. Данный программный материал по существу является неотъемлемой частью «Модернизации 3.0», — сказал Серик Омирбаев.

Выступая перед молодежью и активом региона, глава региона Кумар Аксакалов, подчеркнул, что место проведения встречи выбрано не случайно. Поскольку программная статья Главы государства, прежде всего, направлена на молодежь и на будущее.

«Главная суть модернизации заключается в проведении важнейших политических и экономических реформ. Новая модернизация общественного сознания, объявленная Главой государства в программной статье, конечно же, станет идеологическим стержнем всех масштабных реформ в нашей стране. Президентом объявлен ряд приоритетов. Первый приоритет — это конкурентоспособность. Конкурентоспособность — это востребованность каждого гражданина, особенно молодежи в обществе. Чтобы быть конкурентоспособным нужно обладать современными технологиями, современными знаниями и, конечно

же, языками. Об этом глава государства всегда говорит. Опыт многих передовых стран, которые за очень короткий промежуток времени достигли хороших результатов, говорит — взяв именно эти принципы конкурентоспособности, они достигли хорошего результата. Такие задачи ставит Президент перед всеми нами», — сказал аким области.

«Мы должны гордиться историей, языком, культурой своего края. В нашей области в мире и согласии проживают более 100 этносов. И здесь я хотел обратиться к молодежи: главная задача вашего поколения — сохранить и приумножить то, что сегодня сделано старшим поколением в области сохранения мира и стабильности. Это наше главное достижение, на котором зиждется развитие экономики. Об этом еще раз подчеркивает Президент», — резюмировал глава региона.

В ходе встречи выступил Заслуженный деятель Казахстана, профессор кафедры «Журналистика» СКГУ им. М. Козыбаева Заркын Тайшибай.

«Сегодняшняя молодежь должна гордиться, что эта статья Президента была обнародована при вас, когда вы учились в Северо-Казахстанском государственном университете. И вы принимаете участие в обсуждении этого документа и будете претворять ее в жизнь. Мы обсуждаем очень важное мировое, государственное дело. У нас есть газ, хлеб, необъятная земля. Казахстан должен быть известным своей культурой, знаниями, своими сыновьями и дочерьями», — резюмировал профессор университета.

Также своим мнением поделились председатель филиала РОО «Ассоциация «Барбанг» курдов» по Северо-Казахстанской области Рашид Надиров и магистр педагогических наук, учитель истории Назарбаев интеллектуальной школы Дильбар Бегалина.

«Статья Президента «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» объясняет идеологическое направление. В статье Президента представлены проекты по обновлению общественного сознания. Меня заинтересовало направление — новое гуманитарное образование, а также проект «100 новых книг». Сто лучших мировых книг будут переведены на казахский язык. Таким образом, у молодежи появится возможности обогатить свои знания», — сказала Дильбар Бегалина.

Директор гимназии «БЭСТ» Надежда Заиченко также акцентировала внимание на том, что образование — самый фундаментальный фактор успеха в будущем.

«Нурсултан Абишевич говорит о необходимости перехода казахского языка на латиницу. Еще 1929 года 7 августа центральный исполнительный комитет КАЗССР и Президиум Наркома приняли постановление о внедрении единого алфавита на основе латиницы. В переходе на латинский алфавит есть глубокий смысл. Он связан с внедрением современных технологий и коммуникации и научным прогрессом 21 века», — сказала Надежда Заиченко.

Татьяна Ясельская

Басты тақырып

Сананы сілкіндірген бағдарлама

Облыс әкімі Құмар Ақсақаловтың қатысуымен М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінің студенттері және өңір активімен өткен кездесуде Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың “Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру” бағдарламалық мақаласы төңірегінде әңгіме өрбіді.

Кездесуді ашқан білім ордасының ректоры Серік Өмірбаев жас мемлекетіміздің елдігін сақтап, әлемдік аренада өз орнын алуы үшін ең алдымен сана өзгерісі және рухани жаңғыру қажеттігі туралы Елбасы пікіріне өз көзқарасын жеткізді.

Еліміздің мықты, жауапкершілігі жоғары Біртұтас Ұлт болуы үшін болашаққа нық қадам басатынымыз және бұқаралық сананы қалай өзгертетініміз туралы айтылған Президентіміздің салиқалы ойларын ортаға салған облыс әкімі Құмар Ақсақалов ХХІ ғасырдағы ұлттық сананы жаңғырту тамырын тереңнен алатынына, сол мақсатқа жету үшін әр қазақстандықтың өзін жаңғыртудан бастау қажеттігіне тоқталды.

“Қазақстанның Үшінші жаңғыруы: бәсекеге қабілеттілік” Жолдауында саяси және экономикалық қайта құрулар жүргізуге баса назар аударған Елбасы алға қойған міндеттерді жүзеге асыруда қоғамымыздың санасын жаңғыртудың алар орны ерекше. Президенттің “Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру” мақаласы еліміздің идеологиялық қайта құруларының негізгі өзегі болмақ. Елбасы басым бағыт ретінде бәсекеге қабілеттілікті атап көрсетті.

Қоғамымыздағы әр азаматтың, әсіресе, жастардың өз ортасында сұранысқа ие қызмет көрсетіп, ұғымды дүние ұсынуы, ол үшін осы заманғы технологияларды, білімді және тілдерді меңгеруі қажет, – деп Құмар Іргебайұлы компьютерлік сауаттылық, мәдени ашықтық факторларының да әр қоғам мүшесінің алға басуының, бәсеке биігінен көрінуінің үлгісі екенін атап көрсетті.

Өңір басшысы Құмар Іргебайұлы прагматизм ұғымын – тиімділік қағидасын негізге ала отырып жан-жақты қарастырды. “ЭКСПО – 2017” көрмесін өткізу Елбасының баршамызды үнемшілдікке шақыруға арналған көрегендігінен туындап отыр.

Ол саламатты өмір салтын ұстанатын әр адамды тиімді өмір сүре

отырып, күнделікті өміріміздегі қолданатын электр қуатын, суды үнемдеуге, жердің құнарлылығы мен оның қойнауындағы байлыққа ұқыптылықпен қарау төңірегінде ойлануға шақырды.

Этностық бірегейлікті сақтау үшін біз өз тарихымызды, тілімізді, өңіріміздің мәдениетін мақтан етуге тиіспіз. Жас ұрпақтың басты міндеті – алдыңғы толқын ағаларымыздың өңіріміздегі бейбітшілік пен келісімді тұрақтандыру жолында атқарған істерін сақтап, оны одан әрі дамыту. Бұл – біздің тұрақтылығымыздың негізі, экономикамызды дамытудың қайнар бұлағы, – деді облыс әкімі Құмар Ақсақалов.

Елімізде білім беруге баса назар аударылған. “Болашақ” бағдарламасы бойынша оқып келген 12 мың өреннің арасында солтүстікқазақстандықтар да аз емес. Жыл сайын білім саласына 48 миллиард теңгеден астам қаржы жұмсалуда. Бұл мемлекетіміздің бәсекеге қабілетті, білімді ұрпақ өсіп шығуына жасап отырған қамқорлығы.

Елжандылық сезім туған жерден бастап өрбиді. Бұл тарихи-өлкетану жұмысының жандануына қозғау салады. Әр халықтың өзінің қасиетті орындары бар, олар біздің рухани мұрамыз. Біздің өңірдегі Ағынтай-Қарасай батырларға арналған кешен, Қожаберген жырау, Құлсары батырлардың кесенелері солардың үлгісі, – деп, Құмар Іргебайұлы Елбасының айтқан бағыттарын бірлесіп іске асыруға шақырды.

М.Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінің журналистика кафедрасының профессоры Зарқын Тайшыбай: “Елбасының рухани жаңғыру бағдарламасы әрқайсымыздың көкейімізде жүрген: “Еліміздің рухани бағыты қандай болады?” деген сауалымызға сындарлы жауап. Елбасының “Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру” бағдарламалық мақаласын талқылап, оны жүзеге асыруға үлес қосуымыз керек”, – деді. Біздің өңірде 3,5 мың көл бар екендігіне, ол жердің өсімдігі, құстары туралы

білуіміз керектігіне, жер-су аттарына назар аударар бермейтінімізге тоқталған Зарқын Тайшыбай “Туған жер” бағдарламасының қазіргі таңда өзекті екенін алға тартты.

Қазақстан өзінің мәдениетімен, білімімен, салтанатымен белгілі болуы керек. Қазақстанның атын шетелде танытып жүрген адамдарымыз бар. “Қазақстандағы 100 жаңа есім” жобасы тәуелсіз еліміздің негізін қалауға үлес қосқан адамдардың есімдерін атауға, “100 жаңа кітап” жобасы аясында жастарымыз түрлі бағыттағы әлемнің озық кітаптарының қазақ тіліндегі аудармасын оқып, білімдерін толықтыруға мүмкіндік алады.

Елбасының бағдарламалық мақаласындағы білімнің салтанат құруы жөнінде әңгіме өрбіткен “БЭСТ” гимназиясының директоры Надежда Заиченко алфавиттің латын әліпбиіне көшірілуінде терең мағына жатқанын тілге тиек етті. “Бұл ХХІ ғасырдағы осы заманғы технология мен коммуникацияны енгізуге байланысты ілгерілеуге бастайтын жаһандық таңдау”, – деді ол.

Ұлттық бірегейлікті сақтау жөнінде “Барбанг” күрділер қауымдастығының Солтүстік Қазақстан облысындағы филиалының төрағасы Рашид Надиров, педагогика ғылымдарының магистрі, Назарбаев Зияткерлік мектебінің мұғалімі Ділбар Бегалина да өз ойларымен бөлісті. “Бізде қалыптасқан сауап, обал, ысырап ұғымдары, ерулік беру, жылу жинау, асар жасау және кісілікке бастайтын бөтенді ешқашан жат деп қабылдамай, құдайы қонақ ретінде қандай адам, қандай халықтың өкілі болса да, өзіміздің бауырымызға, мәдениетімізге, ортамызға қосып алу дәстүрі халқымызда ғасырлар бойы қалыптасып, бүгінгі күнге жеткен”, – деген Ділбар Бегалина осы дәстүрлерді негізге ала отырып, дамыған әлемдегі озық дәстүрлермен ұштастыратын болсақ нағыз “Мәңгілік Ел” халқы болатынымызға сенімін білдірді.

*Ләйла Жанысова
Солтүстік Қазақстан*

Басты тақырып

Болашаққа айқын жол

«Егемен Қазақстан» және «Казахстанская правда» газеттерінде жарық көрген «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласында Елбасы кемеліне келген мемлекеттің бүгінгі жаһандану үдерісіндегі өзіндік болмысын сақтап қалу мақсатында қоғамдық қажеттіліктен туындап отырған өзекті мәселелерді көтерген болатын.

Құндылығы зор мұндай пікірлер бүкіл Алаш жұртын елең еткізіп, теледидар бағдарламаларында, бұқаралық ақпарат құралдары беттерінде қызу талқыға түсіп кетті. Бүкіл қоғам дүрлігіп, өз пікірлерін білдіріп, көзқарастарын ортаға жая бастады. Әсіресе, мақаладағы қоғамдық сананы рухани жаңғырту бағытындағы қоғамдық-гуманитарлық ғылымдардың рөлін күшейту, олардың қағидаттарын ұстану арқылы болашақ ұрпақты тәрбиелеу мәселелері ғаламдар мен мамандарды елең еткізіп, ғылыми зерттеу, зерделеу бағытындағы тұжырымды ойлары мен ұсыныстарын қоғамға жеткізуге асығып жатқан кейіп танытып отыр.

Мақалада көтерілген негізгі идея, жаңа тұрпатты жаңғырудың басты шарты ұлттық кодынды сақтай білу деген қағидамен алынып отыр. Жан-жақты зерделей келсек, тамыры тереңге жайған ұлттық рухани құндылықтарыңды сақтап, жаңғырту болашаққа қадам басудың негізгі баспалдағы екенін түсіну қиын емес. Осы тұрғыда мақаланың мына бір жолдарына үңілсек: «...Рухани жаңғыру ұлттық сананың түрлі полюстерін қиыннан қиыстырып, жарастыра алатын құдіретімен маңызды. Бұл – тарлан тарихтың, жасампаз бүгінгі күн мен жарқын болашақтың көкжиектерін үйлесімді сабақтастыратын ұлт жадының тұғырнамасы» – деген, жолдар айтылған ойымыздың айғағы іспеттес.

Мақалада Елбасы бірнеше бағыттарды айқындап көрсете келіп, еліміз тәуелсіздік алғаннан бері бұл бағытта бірқатар мақсатты жобалардың жүзеге асып жатқанын, оның ішінде «Мәдени мұра», «Халық-тарих толқынында» мемлекеттік бағдарламаларының аясында қыруар жұмыстардың жүргізілгенін, оның нәтижесінде мемлекетіміздің қоржыны баға жетпес құндылықтармен толыққанына ерекше тоқталады. Еліміздің қоғамдық-гуманитарлық және әлеуметтік салалары бойынша ғалымдарымыз алыс-жақын шет елдерден, төл тарихымызға қатысты құнды деректерін әлемнің беделді деген мұрағаттарынан туралы айта келіп, енді осы мұраны ұқсату

керектігін дәп басып айтады. Осы тұрғыда мақалада көтерілген мәселелердің көңілге өте қонымды тағы бір тұсы қазақ тілін біртіндеп латын әліпбиіне көшіруді күн тәртібіне қою. Қазіргі жаһандану заманындағы технологиялық ортаның, ғылыми және білім беру үдерісінің өзіндік ерекшеліктеріне байланысты туындап отырғанын да, Елбасы жан-жақты дәйектеп береді. Мақаладағы осы бір өзекті мәселенің лайықты жалғасы іспеттес тағы ерекше тоқталуды қажет ететін тұсы «Туған жер» бағдарламасы. Біз еліміздің теріскейінде орналасқан шекаралас аймақпыз. Осы өңірдің ғалымдары ретінде туған жеріміздің өсіп-өркенуіне аянбай қызмет етуде.

Солтүстік өңір табиғи-жағрапиялық жағынан алғанда экологиялық таза өнімдерге бай өлке және оларды өндірістік қажеттіліктер мен адамзат тіршілігіне пайдалануға әбден болады. Осы мүмкіндіктерді университет ғалымдары тиімді пайдаланып, нәтижелерін өндіріске ендіру бағытында қыруар жұмыстар жасалуда. Өзім тарихшы ғалым болғандықтан, өңір тарихына қатысты зерттелуі кенже қалған мәселелерді жан-жақты қарастырып, алдағы уақытта ғылыми монографиялар мен мақалалар жариялауды, алыс-жақын шет елдерден еліміздің, өлкеміздің тарихына қатысты құнды жәдігерлер мен деректерді әкелуді жоспарлап отырмыз.

Ұлттық құндылықтарымызды сақтай және қадірлей отыра, Ұлт көшбасшысының Қазақстанның әлемнің алдыңғы қатарлы озық 30 мемлекетінің қатарына қосылу мақсатындағы тұжырымдамасын және “Мәңгілік Ел” ұлттық идеясын жүзеге асырудың маңызды қадамы екенін тарихи тәжірибе дәлелдеп берді. Бұл баға жетпес құжатта тың бастамалар көтеріліп, барша қазақстандықтар алдына үлкен міндеттер қоюда. Сондықтан, мұндай маңызды белестерге жету үшін әрбір қазақстандық азаматтың сапалы еңбегімен қосар үлесі қомақты болуы тиіс.

Елбасы, Ұлт Көшбасшысы Н.Ә. Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты Қазақстан

халқына «Егемен Қазақстан» газетінде жарияланған мақаласындағы «Туған жер» мәселесіне байланысты ұсыныстар:

1. Жылдың аяғына дейін Солтүстік Қазақстан облысынан шыққан 100 атақты адамның галереясын жасау;

2. Мақалада көтерілген маңызды мәселелерді негізге ала отырып, дөңгелек үстелдер, кездесулер, брифингтер мен ашық есіктер өткізу;

3. Солтүстік Қазақстан өңірінің тарихына арналған ғылыми еңбектер мен оқу және әдістемелік басылымдарды әзірлеу. Бүгінгі таңда «Солтүстік Қазақстан облысы: тарих және тағылым», «СҚО әкімшілік-аймақтық бөлініс тарихынан», «Петропавл қаласы тарих толқынында» сияқты ғылыми еңбектер даярланды және осы істі әрі қарай жалғастыру;

4. Жыл сайын университет қабырғасында «Туған жер» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция өткізу;

5. Алыс, жақын шет елдерден Солтүстік Қазақстан өңірінің, Қызылжар тарихына қатысты материалдарды және құнды құжаттарды әкелу мақсатында экспедициялар ұйымдастыру;

6. Солтүстік Қазақстан облысы топонимикасының ақпараттық порталын қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде әзірлеу (электронды портал);

7. Мектептерде, колледждерде, жоғары оқу орындарында арнайы «Өлкетану» пәнін енгізу;

8. Солтүстік Қазақстан өңірінің тарихын, этнографиясын, демографиясын, тарихи өлкетану мәселесін, мәдениетін, экологиясын, табиғатын салалық тұрғыда жан-жақты ғылыми зерттеу.

Осы ұсыныстарды орындау үшін Солтүстік Қазақстан облысының әкімдігі, М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университеті, Солтүстік Қазақстан облыстық мемлекеттік мұрағаты, тарихи-өлкетану мұражайы және басқа да ғылыми және білім беруші мекемелер, бұқаралық ақпарат құралдары жұмыла жұмыс атқаруы тиіс.

*Ақмарал Ибраева,
т.ғ.д., СҚМУ профессоры*

Главная тема

Обсудили программную статью Главы государства

В нашем университете активно проходит обсуждение важного для страны документа. Проректор вуза по стратегии и международному сотрудничеству Айдоос Мухатаев встретился со студентами и разъяснил основные задачи, поставленные главой государства.

Участниками данной встречи стали студенты двух факультетов: информационных технологий, а также истории, экономики и права.

Вопросы, которые Президент затронул в своей статье, во многом, касаются будущих программистов и финансистов, поэтому акцент в докладах выступающих сделан на дальнейшее развитие IT-технологий и экономический рост.

От имени студентов на встрече выступила Гульназ Жасан. Она отметила, что Президент заявил о необходимости изменения сознания граждан нашей страны. Нужно развиваться динамично, но не забывать национальных традиций.

Стоит отметить, что сейчас вся страна – от трудовых коллективов до учащихся школ, обсуждают программную статью Президента.

Подобные встречи в ближайшее время пройдут на всех факультетах нашего университета.

*Зарина Файзулина,
редактор медиацентра*

Нравственная опора поколений

Размышления Президента страны, опубликованные в статье «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания», придадут импульс дальнейшему научному изучению отечественной истории, языка и культуры.

Несколько лет назад Нурсултан Назарбаев предложил ряд государственных программ, таких как «Культурное наследие», «Народ в потоке истории», нацеленных на глубокое изучение отечественной истории. Благодаря этому у ученых-историков республики открылись новые возможности для научного и творческого поиска.

Основоположникам методологии исторической науки принадлежит высказывание: «То, что происходит все с большей и большей быстротой перед нашими глазами, есть тоже история». Для историка, как профессионала, мотивацией является увековечение не своего собственного имени, а подвигов и деяний своего Народа. И мы сегодня являемся свидетелями поистине исторических событий.

В глубокой статье Президента определена программа действий: до конца 2017 года с помощью ученых и широкой общественности будет разработан единый стандартный вариант казахского алфавита в новой графике. С 2018 года начнется повсеместная подготовка кадров для преподавания нового алфавита и подготовки учебников для средней школы.

С целью дальнейшего развития общественных и гуманитарных наук будет разработан проект «Новое гуманитарное знание. 100 новых учебников на казахском языке». В ближайшее время с разных языков на казахский язык будут переведены 100 лучших учебников мира. Это, несомненно, даст возможность нашей студенческой молодежи учиться по лучшим мировым образцам научной литературы. Елбасы также инициировал программу «Туған жер», реализация которой должна выразиться в реальной заботе о своей земле, родном ауле, городе. «Мы можем быстро озеленить наши города, значительно помочь компью-

теризации школ, поддержать региональные вузы, художественные фонды местных музеев и галерей», — отмечает Президент в своей статье.

Прошло более 25 лет независимости, сегодня мы переживаем новый этап в становлении казахстанской государственности. Работа по реализации изложенных Главой государства концепций, несомненно, повлечет за собой фундаментальные научные изыскания, откроет новые ранее неизвестные страницы нашей истории, даст ответы на сложнейшие вопросы современности.

В основе всех преобразований в государстве лежит национальная история, потому что будущее невозможно без опоры на наше историческое наследие. Очень важно, чтобы этот национальный код ощущала молодежь. Именно это и будет нравственной опорой будущего поколения казахстанцев.

*Зауре Картова,
к. и. н., декан ФИЭП*

Панорама событий

Стабильность, единство, согласие

26 апреля 2017 года во Дворце мира и согласия (г. Астана) прошла XXV сессия Ассамблеи народа Казахстана. Повестка сессии «Стабильность, единство, согласие – основа модернизации».

В докладе Председателя АНК, Президента РК Н. Назарбаева были озвучены основные направления модернизации общественного сознания как одного из главных факторов развития Казахстана. Внимание участников сессии было акцентировано на необходимости сохранения лучших национальных традиций, что должно сочетаться с оптимальным использованием мировых культурных и технических достижений. Культ знаний должен стать жизненным кредо каждого человека и главным фактором развития общества. Изучение истории родного края и жизни выдающихся казахстанцев – основа формирования патриотизма и гордости за свою страну. Признание преимуществ эволюционного пути над революционными потрясениями должно стать принципом общественного развития и каждого гражданина.

В связи с поставленными задачами дальнейшего углубления национальной идентичности на гражданской основе, Ассамблея народа Казахстана выступает в авангарде предстоящих преобразований.

Выступающие, приехавшие из разных регионов, представители разных профессий, возрастов и национальностей через призму своего жизненного опыта выражали поддержку выступления и программной статьи Президента РК Н. Назарбаева «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания».

На юбилейную сессию АНК от СКО было делегировано 47 человек: зам. акима СКО, зав. Секретариатом Северо-Казахстанской ассамблеи народа Казахстана, председатели этнокультурных объединений СКО, руководители НПО, зав. кафедрой АНК СКГУ им. М. Козыбаева, молодежь.

Гривенная Л.А. – зав. кафедрой «Ассамблея народа Казахстана» была удостоена чести быть в Президиуме XXV сессии Ассамблеи народа Казахстана. Ее кандидатура нашла одобрение у Председателя АНК Н. Назарбаева,

ва, НЭС, Совета АНК как руководителя лучшей кафедры Казахстана.

Стратегическое видение деятельности кафедры АНК – нового структурного подразделения, работа на опережение, широкий спектр направлений деятельности, взаимодействия с внешними организациями, республиканские инициативы отличают кафедру АНК СКГУ им. М. Козыбаева.

В достижения кафедры большой вклад вносят члены научно-методического объединения, студенческого научного общества, преподаватели и студенты университета, которые оказывают посильную помощь.

Важное значение в проведении работы кафедрой АНК на высоком профессиональном уровне и осуществлении ею внутренних, и внешних инициатив имеет поддержка ректора и многих служб университета.

Исходя из поставленных задач, кафедра «Ассамблея народа Казахстана» продолжит дальнейшую работу по укреплению гражданской идентичности, единства и согласия, опираясь на поддержку всего коллектива вуза.

Дню единства народа Казахстана посвящается

Для членов студенческого и научного общества кафедрой «Ассамблея народа Казахстана» 24 апреля 2017 года проведен круглый стол, посвященный Дню единства народа Казахстана. В работе круглого стола приняли участие представители этнокультурных объединений Северо-Казахстанской областной ассамблеи народа Казахстана. Гривенная Людмила Александровна, заведующая кафедрой «Ассамблея народа Казахстана», рассказала об истории праздника 1 мая.

Первомай в современном виде возник в середине XIX века в рабочем движении, выдвинувшем в качестве одного из основных требований введение восьмичасового рабочего дня. Вначале с этим требованием выступили рабочие Австралии 21 апреля 1856 года. С тех пор этот праздник в Австралии стал ежегодным. По образу рабочих Австралии 1 мая 1886 года анархические организации США и Канады устроили ряд митингов и демонстраций. При разгоне такой демонстрации в Чикаго 4 мая погибли шесть демонстрантов.

В память о казнённых, по предло-

жению американских рабочих, наметивших свою забастовку на 1 мая 1890 года, Парижский конгресс II Интернационала (июль 1889) объявил 1 мая 1890 года Днём солидарности рабочих всего мира, и предложил отметить его демонстрациями с требованием 8-часового рабочего дня и другими социальными требованиями. Как и в Австралии, успех демонстраций привёл к тому, что праздник стал ежегодным. В 1918 году в РСФСР этот праздник стал государственным под названием День Интернационала. Название праздника неоднократно менялось в официально изданных календарях: Праздник международной солидарности пролетариата (1930 год), Боевой праздник международного пролетариата (1943 год), День всемирного праздника трудящихся (1946 год), День международной солидарности трудящихся – Первое Мая (1972 год)..

В современной России 1 мая отмечается как Праздник Весны и Труда. Такое же название используется в Таджикистане. В Украине в эту дату по-прежнему отмечают День международной солидарности трудящихся,

а в Белоруссии, Киргизии, Китае, Пакистане и Шри-Ланке празднуют День труда. Уточнение «международный» осталось в названии праздника в Армении и Кыргызстане. В Азербайджане, Грузии, Туркменистане и Узбекистане 1 мая – обычный рабочий день.

В Казахстане в этот день отмечается Праздник единства народа Казахстана. В 1996 году Президент Казахстана Нурсултан Назарбаев подписал указ об объявлении 1 мая Днём единства народа Казахстана. Этот день – демонстрация культурного разнообразия, согласия и единства всех этносов, проживающих в Казахстане. Такая формулировка праздника в Казахстане свидетельствует о том, что единство и согласие в казахстанском обществе – основа этнополитики и стратегии развития страны.

В ходе проведения круглого стола участниками были высказаны предложения о разработке более содержательных и зрелищных мероприятий по истории, обычаям, традициям различных этноческих групп, которые были познавательны для молодежи.

7 мамыр - Отан қорғаушы күні

Камуфляж киген қыздар

1998 жылы М.Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінде әскери кафедра жұмыс істей бастады.

Содан бері 2500-ден астам түлектің қолына дипломмен қатар әскери билеттер де табысталыпты. Бастапқыда түлектер сержант атанса, бүгіндері курсанттарға “Запастағы лейтенант” шені беріледі. Кафедра басшыларының айтуынша, бүгіндері жасыл камуфляж кигісі келетіндердің қатары қалыңдай түскен. Алайда, олардың бәрі бірдей оқуға қабылдана бермейді. Өйткені, іріктеу қатаң. Мәселен, талапкердің денсаулығы мен 1-курстағы оқу үлгерімі жақсы әрі Қазақстан Республикасының азаматы болуы, күндізгі бөлімде білім алуы тиіс. Оның үстіне оқуға мемлекеттік тапсырыс бойынша жылына 90 студент қана қабылданады екен.

Бүгінде кафедрада ұлдармен қатар қыздар да әскери өмірдің қырсырына қанығып жүр. Жетекшілер олардың түрлі жаттығуларды орындауда ұлдардан кем түспейтінін, тіпті кей жағдайларда артық екенін және ортадағы ішкі тәртіпті, сөйлеу этикасын қалыптастыруда зор септігін тигізетінін айтады. Осы орайда, взвод командирлері Карина Айтмагомбетова мен Диана Жетпісбаева жайлы ауыз толтырып айтуға болады. Олар мұнда шен мен шекпен аламын деген ниетпен емес, жүрек қалауымен түскен. Әрбір взводта 12-14 курсанттан. Қос қыз нағыз әскердегідей өздерінің қарамағындағы әрбір студентпен тығыз қарым-қатынас ұстап, олар үшін жауап береді.

Қыздарға оқуға түсердің алдында кафедрадағы төрт мамандықтың екеуін игеруге мүмкіндік беріледі. Біздің кейіпкерлеріміз болса, әскери психолог және идеолог мамандықтарын таңдаған. Заманауи құрал-жабдық, білікті ұстаздар, әскери техника мен қару-жарақ – бәрі де жастардың сапалы даярлықтан өтулеріне себепші. Взводтар қыздарға және ұлдарға арналған деп бөлінбейді. Сондықтан ұлдарға қандай ауырлық түссе, қыздар да сонша жүктемені орындайды. Әскери оқу аптасына бір рет таң сәріден кешқұрымға дейін созылады. Бұл күні студенттер университеттегі

сабақтарынан босатылады.

Карина Айтмагомбетова Петропавл қаласының тумасы. Орта білімді облыс орталығындағы қазақ мектеп-гимназиясында алған соң М.Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетіне құрылыс мамандығы бойынша оқуға қабылданған. Кішкентайынан әскери адам болуды армандаған ол кафедра жайында естігенде қатты қуанған. Екі жыл бұрын оқуға түскен пысық қыз алғашқы жылдан-ақ бәсекеге қабілеттілігін көрсетіп, “Айбын” республикалық әскери-патриоттық жиынына қатысты.

2015 жылы қыздар алғаш рет “Айбынға” шақырылды. Шараға еліміздің жоғары оқу орындарының әскери кафедраларының курсанттары қатысты. Ең ауыр сынақ физикалық дайындығымызды көрсету болды. Ұлдар күштері мен шыдамдылықтарын көрсетсе, біз кешенді күштік жаттығуларда сыналдық. Калашников автоматын бұзып жинадық, оқ ату шебінде мергендігіміз тексеріліп, қашықтыққа граната лақтырдық. Нәтижесінде кешенді күштік жаттығулар бойынша жалпы командалық екінші орынды иелендік, – дейді Карина.

Диана Жетпісбаева әскерилер отбасында дүниеге келген. Полковник шеніндегі әкесі оңтүстік астана-

мыз – Алматыда қызмет етсе, анасы Шығыс Қазақстан облысының Аягөз қаласында жұмыс істейді. Осылайша, тағдыр оларды уақытша бір-бірінен алыс ұстауда. Алайда, бұл отбасы үшін кедергі емес. Бәрі де қызметтерін адал орындап, ортада абыройлы болып жүр. Диананың ата-анасы қыздарының бойына тәртіп, жауапкершілік сияқты қасиеттерді сіңіріп өсірген. “Ата-анам кез келген мәселені кешеуілдетпей шешу керектігін, әскери жарғыларды оқып, әскерилерше өмір сүру жайын жиі айтады. Сондықтан мен кафедрадағы командир-ұстаздарымның берген тапсырмаларын оңай әрі мүлтіксіз орындаймын”, – дейді Диана.

Взводты басқару зор жауапкершілік екенін түсінетін қос қыз өз міндеттерін сәтті орындауда. Апта сайын олар курсанттарға арнап арнайы сабақтар өткізіп, өңірдің, елдің және әлемнің соңғы оқиғаларын баяндайды. Қыздар мұнымен тоқтап қалмай, болашақта ұстаздары берген білімді сәтті пайдаланып, өз міндеттеріне әр-түрлі жаңашылдықтар енгізіп, командир атына лайықты болуға тырысатындықтарын айтты.

*Нұржан Сейілбеков,
Солтүстік Қазақстан*

Главная тема

«МӘНГІЛІК ЕЛ»

Философско-политические основы понятия «Мәңгілік ел» уходят корнями к временам древних тюрков. На орхоно-енисейских памятниках VIII века были высечены слова о том, что тюркский народ должен продлиться в веках. Предки призывали к возрождению великого государства, не допускать распрей и междоусобиц, сохранять единство целей, устремлений, не поддаваться внешним разъединяющим силам.

Служение этой идее спасало нашу землю во все времена от захватчиков, и эта связь во времени и в истории не должна прерваться. В настоящий период - эру глобализации, идея «Мәңгілік ел» является гарантией возрождения основ цивилизации номадов в их современном виде, расцвета нашей страны как передового, сильного государства. С обретением независимости наша страна получила исторический шанс для претворения в жизнь этой идеи. Она - ключ к нашему национальному коду.

Впервые Глава государства Н.А. Назарбаев публично апеллировал к идее «Мәңгілік Ел» в 2010 году во время торжественного собрания, посвященного Дню Независимости Республики Казахстан.

В 2011 году у казахстанцев появился новый символ современной республики и триумфа казахстанского народа, реализовавшего многовековую мечту о суверенитете своей страны - триумфальная арка «Мәңгілік Ел».

В декабре 2012 года Н. Назарбаев озвучил национальную идею в Послании народу Казахстана «Стратегия «Казахстан-2050»: новый политический курс состоявшегося государства».

В наиболее полной форме идея предстала в Послании Президента «Нұрлы жол - путь в будущее» от 17 января 2014 года, где «Мәңгілік Ел - это национальная идея нашего общества казахстанского дома, мечта наших предков».

Тогда же были сформулированы государствообразующие, общенациональные ценности, составляющие основу нового казахстанского патриотизма: независимость, национальное единство, мир и согласие, высокая духовность, экономический рост на основе индустриализации и инноваций, Общество Всеобщего Труда, общность истории, культуры и языка, а также национальная безопасность и глобальное участие нашей страны в решении общемировых проблем. В этом же Послании Глава государства поручил разработать Администрации Президента, Правительству РК, Ассамблее народа Казахстана совме-

стно с общенациональным движением «Казахстан-2050» концепцию данной идеи и изложить ее форме патриотического акта.

В своем выступлении на внеочередном съезде партии «Нур Отан», состоявшемся 11 марта 2015 года, Елбасы отметил, что «Мәңгілік Ел» должна быть как вторая Конституция: «Консолидирующие ценности на базе «Мәңгілік Ел» - это гражданское равенство, трудолюбие, честность, культ учености и образования, светская страна - страна толерантности. В этом случае гражданство будет самым надежным фундаментом устойчивого и успешного государства». В Плане нации «100 шагов по реализации пяти институциональных реформ» 85-й и 89-й шаги посвящены идее «Мәңгілік Ел».

Патриотический акт «Мәңгілік Ел» был принят 23 апреля 2016 года на XXIV сессии Ассамблеи народа Казахстана. В ее основе - простые, понятные и самые ценные для каждого из нас истины - благополучие наших семей, гостеприимство и трудолюбие, стабильность, безопасность и единство, уверенность в завтрашнем дне.

В основе «Мәңгілік Ел» лежат 7 основополагающих ценностей:

1. Мәңгілік Ел - это Независимость и Астана.

Мы будем верны великой исторической миссии укрепления Независимости. Мы будем всегда гордиться Астаной как ярким символом расцвета и силы нашего народа.

2. Мәңгілік Ел - это общенациональное единство, мир и согласие.

У нас одна Родина - Независимый Казахстан, у нас одна страна - одна судьба. Народ, который верен великому делу мира и согласия, будет существовать тысячелетиями.

3. Мәңгілік Ел - это светское государство и высокая духовность.

Единство гражданских и духовных ценностей позволило нам найти свой собственный путь и гордо заявить о себе всему миру. Мы и дальше будем всемерно развивать глобальный диалог религий и цивилизаций, определяющих уникальный духовный облик

нашей страны.

4. Мәңгілік Ел - это устойчивый экономический рост на основе инноваций.

Мы будем развивать индустриальную и инновационную мощь государства, бережно относиться к природным ресурсам и окружающей среде, утверждать в обществе культ учености и образования, как интеллектуального фундамента нации.

5. Мәңгілік Ел - это Общество Всеобщего Труда.

Все достижения и успехи страны - результат каждодневного, кропотливого труда всех казахстанцев. Мы будем укреплять наши ценности трудолюбия и ответственности, уважения к Человеку Труда, создавая условия для реализации созидательного потенциала каждого гражданина страны.

6. Мәңгілік Ел - это общность истории, культуры и языка.

Мы будем бережно относиться к нашему общему историческому наследию. Мы будем преумножать культурное многообразие народа Казахстана.

Мы будем следовать принципу развития государственного языка как основы консолидации общества, трехязычия как главного условия конкурентоспособности Нации. Мы - большая страна - большая семья.

7. Мәңгілік Ел - это национальная безопасность и глобальное участие Казахстана в решении общемировых и региональных проблем.

Мы должны защищать свои достижения. Укрепление национальной безопасности является священным долгом каждого гражданина, патриота своей страны. Мы будем укреплять признанный авторитет страны на международной арене, продвигая идеи мира и согласия. Мы будем следовать священным ценностям Мәңгілік Ел. Мы будем гордо нести небесный стяг нашей Родины, поднимать его на новых вершинах достижений нашей страны.

Это наш осознанный выбор во имя будущих поколений, благополучия и процветания народа Казахстана!

*Людмила Гривенная,
зав. кафедрой АНК, к.и.н.*

Юбилею Вооруженных Сил и Дню Победы посвящается

В СКГУ им. М. Козыбаева провели торжественное мероприятие «Естен кетпес отты жылдар», посвященное Дню Победы и 25-летию образования Вооруженных Сил РК.

Начались торжества с построения личного состава военной кафедры на площади перед главным корпусом университета, вноса флага РК и исполнения гимна РК.

Обращаясь к ветеранам войны, Вооруженных Сил РК, труженикам тыла и другим почетным гостям, которые были приглашены на праздник, проректору по стратегии и международному сотрудничеству СКГУ им. М. Козыбаева Айдос Мухатаев отметил: «Дело наших отцов, защитивших страну на полях Великой Отечественной войны, в надежных руках. Немало преподавателей и студентов нашего вуза ушли в те годы на фронт, чтобы защитить свою страну. Мы гордимся, что среди наших ветеранов, ныне здравствующих, есть участник Великой Отечественной войны доцент кафедры всемирной истории и философии Калиев Кабдуш Калиевич. Будучи еще совсем молодым парнишкой, он бесстрашно бился с врагом на фронтах ВОВ, в одном из сражений вынес с поля боя своего раненого командира - спас ему жизнь. Многих из тех, кто храбро сражался за наше счастливое будущее, уже нет среди нас, но память народа бессмертна. Мы свято чтим воинские традиции нашего народа. Армия продолжает оснащаться современными видами вооружения и военной техники, вводятся новые подходы в подготовке кадров и совершенствовании мастерства личного состава военнослужащих».

Тут же на площади курсанты военной кафедры показали свои бойцовские качества и умения в военизированной эстафете. Продемонстрировали ребята и приемы рукопашного боя. Ветеранам и тыловикам - почетным гостям праздника - студенты дарили цветы и концертные номера. Звучали песни военных лет.

Во вместительной армейской палатке рядом с основным местом торжеств, гостей угощали солдатской кашей из полевой кухни. В адрес ветеранов звучали слова благодарности и поздравления с юбилеем Вооруженных Сил РК и Днем Победы.

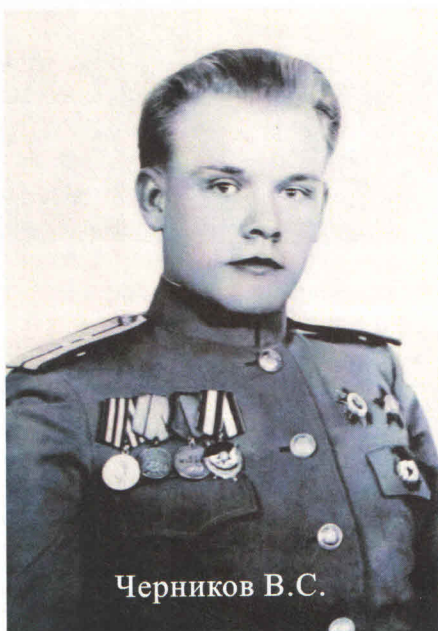
Богдан Петров

9 мая - День Победы

Помнит мир спасенный...

72 года минуло с тех пор как отгрохотали залпы победного салюта мая сорок пятого, но память народная бережно хранит этот великий день. Великий еще и потому, что Победа над фашистской Германией далась нам великой ценой. Десятки миллионов жизней унесла та война. Она коснулась абсолютно каждой казахстанской семьи. Те, кто не ушел на фронт, ковали Победу в тылу.

Черников В.С.

«В сущности, в том великом противоборстве Советского Союза с фашистской Германией весь наш народ поднялся на борьбу с агрессором, стал воюющим народом» - писал об этом академик Манаш Козыбаев.

Молодые казахстанцы хорошо осведомлены о Великой Отечественной благодаря школьной программе, рассказам родителей, людей старшего поколения. В Северо-Казахстанском государственном университете свято чтят память о той войне.

С особым трепетом относятся к ветеранам. Бережно хранят историю преподавателей-фронтовиков. Например, в прошлом году в университете была открыта аудитория имени Василия Сергеевича Черникова. Он родился 1 октября 1923 года в селе Боголюбово Северо-Казахстанской области. В 1941 году окончил школу в Красноярске на золотую медаль и поступил в Московский институт истории, философии, литературы. После призыва в действующую армию Черников прошёл огненными дорогами войны от Сталинграда до Берлина. Закончил Великую Отечественную в 22 года в звании гвардии капитана. С июня 1945 г. по август 1948 г. работал в политотделе 8-й Гвардейской армии в группе советских

Калиев К.К.

войск, расположенных в Германии.

За проявленную доблесть Василий Сергеевич Черников был награжден орденом Красного Знамени, орденом Отечественной войны I и II степени, орденом Красной звезды, медалями «За отвагу», «За оборону Сталинграда», «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина», «За победу над фашистской Германией» и другие. Всего 20 наград.

После демобилизации в 1949 году вернулся в Петропавловск. С августа 1948 г. по ноябрь 1951 г. работал в партийных органах Северо-Казахстанской области и обучался в институте в Петропавловске, а затем в Омске. С октября 1956 г. по 1990 г. трудился в Петропавловском педагогическом институте. Был деканом исторического факультета, проректором по научной работе, заведующим кафедрой истории. За безупречный, творческий труд был награжден значком «За успехи в работе высшей школы СССР», отмечен званиями «Отличник народного образования КССР» и «Отличник народного образования СССР», Грамотой Президиума Верховного Совета КазССР.

Имя Василия Сергеевича Черникова - вдумчивого и серьезного исследователя, талантливого организатора высшего образования из-

вестно далеко за пределами Северо-Казахстанской области. Во многих учебных заведениях сегодня работают его ученики, окончившие исторический факультет Петропавловского пединститута К.Д. Ушинского.

«Светлую о себе память оставил в душах своих студентов наш декан, человек непростой и суровой судьбы, Человек с большой буквы!» написал о своем любимом учителе - доктор исторических наук А.П.Бородин.

Большую когорту благодарных учеников воспитал другой фронтовик, любимый наш Наставник и Учитель Кабдуш Калиевич Калиев. Он родился в 1925 году в ауле Шонай, Ленинского района Северо-Казахстанской области.

В 1943 году по окончании ускоренных курсов Ташкентского военного училища он попал на фронт. Участвовал в форсировании Днепра. В тяжелейшем сражении Кабдуш Калиевич получил ранение в грудь. Осколок от мины так и остался в его груди...

В 1944-ом году он вернулся на Родину. Солдат Победы имеет медаль «За отвагу», орден «Отечественной войны» 1 степени, 12 медалей.

В 1951 году Кабдуш Калиевич окончил исторический факультет Петропавловского педагогического института им.К.Ушинского. В 1968 году защитил кандидатскую диссертацию в МГУ им.М.Ломоносова.

В течение 35 лет работал преподавателем, старшим преподавателем, заведующим кафедрой, деканом историко-филологического факультета, проректором Петропавловского педагогического института затем Северо-Казахстанского государственного университета. Около 10 лет возглавлял областное «Общество знаний».

Кандидат исторических наук, профессор СКГУ, отличник народного образования КазССР, участник Великой Отечественной войны. Он для нас - пример мужества, великого человеколюбия, гражданственности.

Жеңіс жолдарымен

Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінде Ұлы Отан соғысына арналған «Жеңіс жолдарымен» атты облыстық байқау өтті.

Дарынды жастарды «Жас Отан» ЖҚ Петропавлдық бөлімшесінің басшысы Қайроллаев Абылайхан, «Қазақ тілі» кафедрасының меңгерушісі Ахметова Татьяна, педагогика ғылымының кандидаты Ғабдуллина Мақшай бағалаған. Студенттер мен мектеп оқушылары қатысқан өнер сынында қазылар алқасы тіл байлығына және өлеңді мәнерлеп оқуына баса назар аударды.

Қазақ мектеп гимназиясында білім алып жүрген Жайлаубай Ақжан өлеңдер сайысына алғаш рет қатысты отыр. Сабақтан бос уақытында оқушы кітапханаларға барып, жыр-шумақтарын жаттап жүреді. «Атым Ақжан болған соң, ақын Мағжандай болғым келеді», дейді.

Сайысқа жалпы 11 адам қатысты. Әркім мәнерлеп оқу өнерін көрсетіп, ақындық шеберлігін ортаға салды. Қазылар алқасы сайыскерлердің дауыс мәнеріне, тіл байлығына қарай бағалады. Жеңімпаздар мен қатысушылар дипломдармен және алғыс хаттармен марапатталды.

Ерліктің ізімен

Оқу ордамызда Ұлы Отан соғысының Жеңіс күніне арналған «Ерліктің ізімен» атты өлеңдер байқауы өтті. Оған университетіміздің тіл және әдебиет институты мұрындық болған.

Студенттер қатысқан өнер сынында қазылар алқасы тіл байлығына және өлеңді мәнерлеп оқуына баса назар аударды. Поэзиялық байқауда Ұлы Жеңіске арналған әндер шырқалды. Сонымен қатар студенттерге соғысқа қатысқан батырлар, қазақ елінен шыққан майдангерлер жөнінде слайд көрсетілді. Ұйымдастырушылардың айтуынша, мұндай шаралар жастарда патриоттық сезімін оятуда және азаматтық қасиетті тәрбиелеуде маңызы зор.

Жастар көбіне соғыс тақырыбындағы танымал орыс және қазақ классиктерінің өлеңдерін оқыды. Кейбірі өз шығармаларын ұсынған. Байқауға қатысушылардың бірі - журналистика факультетінің студенті Ермек Саян. Ол осындай рухани кештердің арқасында жастардың елге деген сүйіспеншілігі арта түседі дейді.

Қазылар алқасы сайыскерлердің дауыс мәнеріне, тіл байлығына қарай бағалады. Жеңімпаздар мен қатысушылар дипломдар және алғыс хаттармен марапатталды.

СКГУ им. М. Козыбаева - 80лет

Историю делают люди

С Северо-Казахстанским государственным университетом судьба свела меня почти полвека назад, когда он был Петропавловским пединститутом им. К.Д. Ушинского. Это учебное заведение является одним из старейших в нашей стране.

Многие годы наш университет был в составе передовых учебных заведений Казахстана. Несколько лет назад лично мне выпала честь получить диплом о занятии нашим университетом вторым месте среди многопрофильных вузов Казахстана.

После развала СССР на Западе, в частности, в Германии, существовал список вузов бывшего Советского Союза, выпускники которых имели преимущество при поступлении на работу и дальнейшее обучение. В этом списке был и Петропавловский педагогический институт. Поэтому наши выпускники, переехавшие в Германию, брали справки в архиве о том, что пединститут получил статус университета. Совершенно не случайно в 60-70-е годы МГУ им. М. Ломоносова взял шефство над нашим учебным заведением, и некоторым студентам посчастливилось завершать свое образование в Москве с дипломом МГУ. Даже эти факты говорят об уровне и значимости нашего учебного заведения.

Современная демографическая ситуация и другие объективные и субъективные причины отрицательно повлияли на численность контингента студентов в нашем университете и в целом в высших учебных заведениях Казахстана. Однако еще относительно недавно количество студентов дневной и заочной форм обучения превышало десять тысяч. Сейчас мы наблюдаем новый демографический подъем в нашей стране, что положительно повлияет на численность студентов в вузе.

В этом году мы отмечаем 80-летний юбилей Северо-Казахстанского государственного университета им. Манаша Козыбаева, история и традиции которого были заложены в 1937 году, когда на основании постановления Совнаркома Казахской ССР от 19 марта 1937 года был открыт Петропавловский учительский институт. Согласно приказу Народного Комиссариата просвещения Казахской ССР № 835 от 25 июля занятия начались с 1 сентября 1937 года на двух факультетах: естественно-географическом и историческом. Первым директором института был назначен П.М. Барановский, зам. директора

В. А. Жирнов, Н. Ф. Вахонин был единственным штатным преподавателем учебного заведения. Практически все занятия проводились внештатными преподавателями. В первый год обучения занятия проводились во вторую смену в здании городской школы.

В следующем году институт получил собственное здание. В штатном расписании учительского института была 16 преподавателей, из которых 13 человек имели высшее образование, три человека - среднее образование. В 1939 году был утвержден Устав, в котором было закреплено официальное наименование вуза - Петропавловский государственный учительский институт, определена организационная структура. Основным структурным подразделением института были кафедры, первоначально их было пять: основ марксизма-ленинизма, истории, географии, естествознания, русского и казахского языков.

Создание высшего учебного заведения в Петропавловске явилось результатом общего развития образования в городе и в Северо-Казахстанской области в целом. Всего в области было 1318 школ, в которых обучались 155656 учащихся. Кроме этого, в области была развита сеть образовательных учреждений для ликвидации безграмотности среди взрослых, в которых обучалось более 35 тысяч человек. Развитие системы образования требовало квалифицированных учительских кадров. Одновременно с Петропавловским учительским институтом подготовку педагогических кадров вели Петропавловское, Кокчетавское, Щучинское, педагогические училища, общий контингент которых составлял 1811 человек, из которых 924 были представителями казахской национальности. В Петропавловском учительском институте в первый учебный год 1937-1938 обучались 211 человек, причем 82 человека из них были представителями казахской национальности.

С 1938 года было открыто заочное отделение института. Создавались возможности для успешного развития вуза, решения вопроса о подготовке учебных кадров для Северного Казахстана.

В 1940 году состоялся первый выпуск заочного отделения: 27 учителей истории и 17 учителей географии, 8 учителей биологии, имевших право преподавать в неполной средней школе. Многие из них позднее закончили педагогические вузы, стали квалифицированными специалистами - С. П. Беев, Е. Д. Мицукова, А. А. Горвиц, И. В. Иванова и другие известные педагогические и государственные деятели нашего региона.

Но начавшаяся Великая Отечественная война существенно изменила условия функционирования вуза. В связи с размещением в городе Петропавловске ряда военных заводов здание вуза было передано радио заводу, эвакуированному в город. Первоначально учительский институт разместился в школе по улице Челюскина, в сентябре 1944 г. его перевели в здание средней школы № 2 им. С. М. Кирова.

Вместе с ухудшением материального обеспечения учебного процесса достаточно сложно решались вопросы кадрового обеспечения вуза, набора. Но все вопросы решались. Воспользовавшись тем, что часть научных работников, преподавателей высшей школы находилась в эвакуации в Петропавловске, дирекция приглашала их на работу, среди них были известные ученые. Вместе с этим в годы Великой Отечественной войны сложилась практика формирования преподавательского состава из числа выпускников. Так, были оставлены выпускники Акбердин Р.К., Шлыков Н.Б. Они в течение ряда лет работали ассистентами, одновременно заочно учились в Омском педагогическом институте. В 1946 году в институте оставлена была ассистент кафедры истории К.П. Васькова, в 1948 году - Е.Ф. Рауче - на должности инспектора заочного обучения.

СКГУ им. М.Козыбаева - 80 лет

Несмотря на трудности военного времени Петропавловскому учительскому институту удалось сохранить контингент обучающихся: 1941-1942 учебный год - 16,8 человек, 1944-1945 учебный год - 198 человек. Некоторое уменьшение контингента в 1941-1942 учебном году вызвано мобилизацией и добровольным уходом студентов на фронт. В годы Великой Отечественной войны из вуза ушел на фронт 41 человек, в том числе 13 преподавателей и 28 студентов. В годы Великой Отечественной войны коллектив учительского института внес значительный вклад в социально-культурную жизнь Северо-Казахстанской области. За годы войны институт подготовил 55 медицинских сестер, 35 инструкторов ПВХО, 150 радиосвязистов. Студенты и преподаватели регулярно участвовали в воскресниках по уборке зерна на элеваторе, очистке железнодорожных путей от снежных заносов. Весь коллектив института участвовал в уборке урожая, отчисляя весь заработок - ежегодно 5-6 тысяч трудодней в фонд обороны страны. Коллектив института отправил на фронт 622 единицы теплых вещей, собрал 24142 рубля на приобретение теплых вещей для фронта, участвовал в сборе средств на танковые колонны и воздушные эскадрильи - 10 920 рублей, проводил денежные лотереи с целью сбора средств для фронта - 41 060 рублей, участвовал в приобретении облигаций государственных займов обороны - 246 496 рублей; внесено облигаций в фонд обороны на сумму 61 458 рублей, собрано средств в фонд помощи ленинградцам, Орловской области, детям фронтовиков - 17 577 рублей.

В числе защитников Родины были спортсмены учительского института У. Землятинов, А. Ковалев, М. Базилевский, директор СМ. Линьков, С.Н. Чулков, И.В. Ивановский, студенты: Артемьев Н.И., Родин А.А., Боргуль Д., Вакулин Г., Смирнов П. и др. В боях за Родину тяжелое ранение получил директор Петропавловского учительского института Линьков СМ. Военрук Ивановский И.В. командовал полком 314-й стрелковой дивизии, защищая город Ленинград.

После окончания войны вернулся на преподавательскую работу М.С. Базилевский, возглавлял кафедру физической культуры. Именно благодаря его энтузиазму и высокому профессионализму спортсмены достойно представляли коллектив учительского института. За участие в Великой Отечественной войне преподаватель Чулков С.Н. был награжден орденами Отечественной войны 1-й и 2-й степени,

Первый курс исторического факультета государственного учительского института. Группа «В» 15.06.1941г. г. Петропавловск.

Красной звезды, боевыми медалями. На фронтах Великой Отечественной войны погибли преподаватель Н;Ф. Вахонин, студенты Жунусов С, Ковалев А., Смирнов А.Н., Цесак А.А.

Признав вклад Петропавловского учительского института в Победу в Великой Отечественной войне, правительство присвоило ему имя педагога XIX века К.Д. Ушинского.

В послевоенный период учительский институт размещался в здании школы по улице Кирова (1945 г.). В данном учебном корпусе было 10 аудиторий, 3 из которых были рассчитаны на 75-100 человек, 7 аудиторий на 20-25 человек. Кабинеты зоологии, биологии и химии размещались в этих аудиториях. Специальное помещение было выделено лишь для физической лаборатории. В послеобеденное время одна из аудиторий становилась читальным залом. Спортзала в помещении не было, занятия по физкультуре проводились на открытом воздухе либо в арендованном помещении.

В октябре 1944 года несколько изменилась структура вуза. Согласно учебным планам 1944 года исторический факультет был преобразован в факультет истории, русского языка и литературы. В 1945 году этот факультет был реорганизован в историко-филологический. Для подготовки специалистов была организована новая кафедра. Кроме этого, в поиске абитуриентов вузу было разрешено осуществлять прием студентов на базе 9 классов, что затруднило качественную подготовку специалистов.

В 1948 году в связи с нехваткой учи-

телей физики и математики был открыт физико-математический факультет.

С целью привлечения молодежи при учительском институте организовывались подготовительные курсы. Так, в 1945-1946 учебном году были организованы годичные подготовительные курсы для казахской молодежи с числом слушателей 30 человек

Молодые специалисты распределялись в Северо-Казахстанскую, Кокчетавскую, Акмолинскую, Карагандинскую, Семипалатинскую, Восточно-Казахстанскую, Кустанайскую, Павлодарскую области. В начале 50-х годов руководство вуза и области стало рассматривать перспективы для роста статуса учительского института и реорганизации его в педагогический институт.

Директорами учительского института были: Барановский П.М. (1937-1939 гг.), Линьков СМ. (1939-1941 гг.), Кербер А.А. (1941 г.), Побелянская Л.В. (1941-1944 гг.), Беломытцев А.В. (1945 г.), Терентьев С.П. (1945-1951 гг.), Присич П.Д. (1951-1953 гг.), Овчинников Г.Д. (1953-1954 гг.), Мамырбаев А.М. (1954-1955 гг.).

Можно много сказать об исторических вехах становления и развития высшего образования в Северо-Казахстанской области, истории СКГУ им. М. Козыбаева. Поистине, историю делают люди и люди оставляют историю для следующих поколений.

*Анатолий Плешаков,
кандидат исторических наук*

31 мая - День памяти жертв политических репрессий и голода

Чтобы помнили...

Казахстан – полиэтническое государство, многоликий облик которого формировался на протяжении столетий. Эти процессы не всегда имели добровольный характер, большинство которых сегодня можно отнести к трагическим страницам истории.

31 мая в Казахстане с 1997 года отмечается **День памяти жертв политических репрессий и голода начала 1932-1933 гг.**, когда вся страна поминует, и скорбит о миллионах советских граждан, ставших жертвами режима власти. В этот день очередной раз все вспоминают трагические события всего периода существования советской власти – от Ленина до Горбачева и переосмысливают их истоки, причины, масштабы, последствия и уроки. В этом году исполняется 80 лет со времени этих событий.

Приблизительные оценки показывают, что с 1921 по 1985 год были репрессированы **от 5 до 5,5 миллионов человек**. Наибольшее число из них были арестованы в 1930—1953 гг. (1,7 млн человек).

Ко 2-ой массовой категории репрессированных причисляют **крестьян**, которых выслали с мест жительства во время периода массового раскулачивания. В начале 30-ых годов из родных мест выселили **от 3 до 4,5 млн. человек**. 1,8 миллиона человек отправили в спецпоселения в пустынные необжитые северные районы страны (Урал, Сибирь и Европейский Север) и в Казахстан. Из-за этой аграрной политики начался голод, который сильнее всего проявился на Украине и в Казахстане. В эти годы от голода погибли более 7 млн. человек.

3-я массовая категория жертв политических репрессий касается **депортированных народов**, которых переселили с традиционных мест жительства в Казахстан, Сибирь и Среднюю Азию. Самые крупные размеры эти репрессии имели в 1930 – 1950 годах. Корейцев, немцев, итальянцев, румын, венгров, греков выселили как возможных помощников фашистов, а такие народы как калмыки, народы Кавказа, крымские татары были выселены по обвинениям в пособничестве врагу при оккупации (было депортировано **от 6 до 6,4 млн. человек**, во время транспортировки и в период нахождения в ссылке умерли не менее **1,2 млн человек**, то есть примерно каждый пятый).

Идеологическая база сталинских репрессий (уничтожение «классовых врагов», борьба с национализмом и «великодержавным шовинизмом» и т. д.) сформировалась ещё в годы граж-

данской войны. Самим Сталиным новый подход (концепция «усиления классовой борьбы по мере завершения строительства социализма») был сформулирован на пленуме ЦК ВКП(б) в июле 1928 года (И. В. Сталин, Речь «Об индустриализации и хлебной программе» 9 июля 1928 года на пленуме ЦК ВКП(б)).

Репрессии осуществлялись на всех этапах существования советского тоталитарного режима: становления (1917-1928), господства (1929-1953), стагнации и крушения (1954-1991).

Во второй половине 50-х годов в ходе реализации решений XX съезда КПСС была осуществлена частичная десталинизация советского общества, однако ряд признаков тоталитаризма сохранился в политической системе вплоть до 80-х годов.

Точная цифра жертв политических репрессий неопределенна.

В феврале 1954 г. на имя Н.С. Хрущёва была подготовлена справка, подписанная Генеральным прокурором СССР Р. Руденко, министром внутренних дел СССР С. Кругловым и министром юстиции СССР К. Горшениным, в которой называлось число осуждённых за контрреволюционные преступления за период с 1921 г. по 1 февраля 1954 г. Согласно справке, всего за этот период было осуждено Коллегией ОГПУ, «тройками» НКВД, Особым совещанием, Военной Коллегией, судами и военными трибуналами **3 777 380 человек**, в том числе приговорено к смертной казни **642 980 человек**, к содержанию в лагерях и тюрьмах на срок от 25 лет и ниже — **2 369 220 человек**, к ссылке и высылке — **765 180 человек**.

Озвученный А. Солженицыным в 1973 году потолок репрессированных в 110 миллионов планомерно снижался до **12,5 млн. человек**.

При оценке числа погибших в 1930-1950 гг. в результате репрессий необходимо учитывать как казнённых, так и умерших в местах заключения и ссылки. Цифры ученых расходятся от **1,76 млн. до 6 млн. человек**.

В Казахстане количество жертв политических репрессий за годы советской власти по оценке ученых составило **3,5 млн. человек**. В период с 1921 по 1954 годы, в Казахстане, было осуждено **100000 человек**, к **25000** из

них была применена высшая мера наказания – расстрел.

Положение в республике чрезвычайное – везде ищут врагов, на шахтах подстраиваются аварии, которые впоследствии объясняются этими поисками. Повсеместно фабрикуются уголовные дела, проводятся чистки в партийных организациях.

В период с 1937 по 1938 года, вследствие Политики Малого Октября, в Казахстане прошли массовые репрессии. Всех «не благонадежных» под разными предлогами удаляли из республики. Многие были сняты со своих постов.

В Казахстане службой НКВД было «разоблачено» 183 организаций, с общим числом «агентов» в 3720 человек. За 33 года с 1920 по 1953, около 18% всей казахстанской партийной организации было объявлено врагами народа.

Первоочередным объектом сталинских репрессий выступали местные партийные деятели – так называемые национал-уклонисты.

Как свидетельствуют дела так называемых «национал-фашистов», репрессированных в 1937-1938 гг., Н.И.Ежов и его подручные особо не утруждали себя при их фабрикации. Были подняты давние дела так называемых участников различных группировок, в их число попали и те, кто в свое время отстаивал интересы республики, открыто выражал протест по поводу массовой гибели казахского народа в 1931-1933 гг. Для пущей важности была придумана версия о том, что «национал-фашисты» во главе с заместителем председателя СНК РСФСР Т. Рыскуловым, заместителем секретаря ВЦИК СССР Н. Нурмаковым, председателем ЦИК Казахской ССР У. Кулымбетовым и другими хотели «отделить Казахстан от СССР и отдать его под протекторат Японии, а сами они являются японо-германскими шпионами». Абсурдность предъявленных обвинений была очевидной, но это не смущало тех, кто фабриковал дела. Эти стандартные обвинения предъявлялись тогда почти всем известным руководящим работникам и деятелям культуры, что характеризует специфику репрессии в Казахстане. Например, писателю, общественному и государственному деятелю Сакену Сейфуллину было предъявлено следующее обвинительное заключение: «УГБ НКВД Казахской ССР вскрыта и ликвидировано широко разветвленная

31 мая - День памяти жертв политических репрессий и голода

антисоветская националистическая, террористическо-повстанческая и шпионско-диверсионная организация».

От преследования тоталитаризма не уцелели даже те интеллигенты, которые были выдвинуты в руководящие органы большевистской партии и советской власти. Не говоря уже о районном, областном уровне и десятках, сотнях тысячах коммунистов республиканского масштаба, были расстреляны руководители Казахстана с самого начала октябрьского переворота, возглавившие высшие органы партийной и государственной власти. Вся эта когорта руководящих кадров была расстреляна без суда и следствия, по решению особых троек и особых совещаний.

До репрессий в руководящих органах ЦК Компартии Казахстана было **131 человек**, то к концу, в результате постоянного поиска «врагов народа», осталось всего лишь **68 человек**.

В 1928 г. были репрессированы бывшие деятели партии «Алаш» - **М. Дулатов, М. Жумабаев, Ж. Аймауытов, Х. Досмухамедов, М. Тынышпаев, Ж. Акпаев**, почти все деятели партии Алаш-Орда - было репрессировано 4 297 человек. Жертвами тоталитаризма стала действительно образованная высокоинтеллектуальная часть казахской элиты.

На территории Казахстана в 1930-50 гг. находились самые крупные лагеря структуры ГУЛАГа. Действовали 11 лагерей, среди которых самыми массовыми были Дальний, Песчаный, Актюбинский, Карлаг, АЛЖИР, Степной, Камышлаг и Кингир.

Республика, практически, превратилась в одну большую тюрьму. За годы репрессий в лагеря Казахстана было сослано более **5 миллионов человек**. По некоторым данным, общее число заключенных значительно превышает эту цифру.

В 1940 гг. объектом жестокой критики стала «История Казахстана», изданная еще в 1943 году. Оценка антиколониальных восстаний в Казахстане, данная в этой коллективной работе, вызвала в научной среде острые дискуссии. В это же время вышла монография Е. Бекмаханова «Казахстан в 20-40-е гг. XIX в.», посвященная восстанию Кенесары Касымова 1837-1847 гг., которое было оценено как национально-освободительное, а сам Кенесары как народный герой и заступник. Взгляды автора, данные в этой работе, были объявлены развитием концепции бур-

жуазных националистов, и монография Е. Бекмаханова была признана политически вредной. Вскоре было сфабриковано так называемое «дело Бекмаханова». Незамедлительно последовала расправа над ученым: изгнание из университета, исключение из рядов партии, лишение научных степеней и званий. «Дело Бекмаханова» было передано в суд. Согласно СТ.58, п.10 УК РСФСР 2 декабря 1952 года коллегия Верховного суда Казахской ССР приговорила Бекмаханова к 25 годам лишения свободы.

В конце 40-х - начале 50-х гг; жертвами подобных несправедливых политических обвинений стали видные ученые-обществоведы республики: **А. Жубанов, Х. Жумалиев, Б. Сулейменов, Е. Исмаилов. Л. Домбровский, К. Сатпаев** - президент АН Казахской ССР, **М. Ауэзов** - выдающийся писатель и ученый. **Т. Тажибаев** - ректор КазГУ.

Ряд ученых-биологов, медиков и геологов, обвиненных космополитизме, также были изгнаны из научных учреждений и кафедр вузов республики.

В Хрущевский период - государственный деятель **Ж. Ташенев** - председатель Совета министров 1960-1961 гг. подвергся репрессиям - смещение с должности (с 1961 и до ухода на пенсию в 1975 году - заместитель председателя Исполнительного комитета Южно-Казахстанского - Чимкентского областного Совета) за противодействие проекту создания Целинного края в конце 1960 года с объединением 5 областей Северного Казахстана, с возможным выделением края из состава Казахской ССР и за высказывания о закрытии Семипалатинского ядерного полигона. Открыто выступал против идей Никиты Хрущева, апеллируя к Конституции Советского Союза.

Первый секретарь КПК **Д. Кунаев** был в 1962г. отстранен от должности за отказ от передачи южных областей Узбекистану. Восстановлен при Л. Брежнев в 1964 г.

В период перестройки - гонениям подверглись участники **декабрьских событий 1986 года**.

Точные жертвы декабрьского восстания до сих пор не определены. Первоначально были названы 4 человека в числе прямых жертв (Кайрат Рыскулбеков, Ербол Спатаев, Сабира Махамеджанова, Ляззат Асанова).

М.К. Козыбаев приводит другие данные:

- погибших - примерно 168 человек (155 - демонстранты, 13 - те, кто

их подавлял);

- раненных - 1722 демонстранта и 772 работника правоохранительных органов;

- общее количество задержанных - 8,5 тыс. человек;

- допрошенных в Прокуратуре - 5324 человека, в КГБ - 850 человек;

- подвергшихся административным судам - 900 человек;

- отчисленных из учебных заведений - 309 человек;

- исключенных из ВЛКСМ - 758 человек;

- исключенных из КПСС - 53 человека;

- уволенных с работы - 319 человек;

- осужденных - 103 человека на срок от 1,5 до 15 лет;

- приговоренных к высшей мере наказания - 2 человека, впоследствии эта мера была заменена на 20 лет тюрьмы.

Их много, безвинно погибших, замученных, известных и неизвестных, и наш долг - помнить всех и сделать все, чтобы их жертвы не оказались напрасными, ведь уважение к предшественникам состоит в том, чтобы продолжить их подвиг и дела, не забывая о том, что они сделали и для чего.

Расстрелянные в 30-е годы прошлого столетия как «враги народа», жертвы Большого сталинского террора стали после обретения независимости - национальными героями, «раскулаченное крестьянство» - мучениками свободы, участники декабрьских событий 1986г. «казахские националисты», и их «пособники», среди которых было много сотрудников МВД и КГБ, преподавателей ВУЗов и медицинских работников и просто порядочных людей, помогавших и защищавших восставших студентов, и поплатившихся за это карьерой - истинными патриотами.

Реабилитация жертв политических репрессий началась в СССР в 1954 г., однако в 1960-е годы эта работа была свернута и возобновилась лишь в конце 1980-х, в разгар перестройки. 14 ноября 1989 г. Верховный Совет СССР принял Декларацию о признании незаконными и преступными репрессивных актов против народов, подвергнутых насильственному переселению, а 26 апреля 1991 г. Верховным Советом СССР был принят закон «О реабилитации репрессированных народов».

*Людмила Гривенная,
зав. каф. АНК, к.и.н, доцент*

Арнайы сұхбат

Архив ақтарғаныма елу жыл болды

Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, М. Қозыбаев атындағы СҚМУ профессоры Зарқын Тайшыбайды облыс жұртшылығы қаламы қарымды журналист, тарихшы ғалым ретінде жақсы біледі. Зерттеу мақалалары біздің "Солтүстік Қазақстан" газетінде де үзбей жарияланып тұрады және оқырмандар қызыға оқиды. Оның қоғамдағы маңызды мәселелер туралы ой-пікірлері де салмақтылығымен ерекше. Газетіміздің белсенді авторларының бірі әрі жанашыры Зарқын Сыздықұлымен кездесіп, сұхбаттасудың сәті түсті.

-М. Қозыбаев атындағы СҚМУ-де Сіздің 75 жасқа толуыңызға орай халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция өтетінін естіп жатырмыз. Конференцияның тақырыбы да салмақты көрінеді. Шараға кімдер қатысады?

-"Солтүстік Қазақстан" - менің сүйікті газетім, сондықтан да осы мерейтой қарсаңында ескергендеріңізге рақмет. Университеттің ғылыми кеңесі ақылдаса келіп, "Қазақстанда журналистер даярлаудың өзекті мәселелері" деген тақырыпқа тоқталды. Ғылыми байланыстарымыз бар Ресейдің, Қытайдың, Қырғызстанның, Чехияның және журналистер даярлайтын Қазақстанның жоғары оқу орындарынан мамандар, ғалымдар келеді деп күтілуде.

-Бұл күрделі мәселенің біздің университет қабырғасында талқылануының берер пайдасы жағында айта кетсеңіз.

-Иә, дәл біздің университетке осындай үлкен жүк артылып отыр. Әрине, Алматы мен Астанадағы Ұлттық университеттер үшін де, басқа әріптестеріміз үшін де бұл қажет тақырып. Себебі, бұқаралық ақпарат құралдарының маңызы қай қоғамда да ерекше. Соның ішінде, біздің түсінігімізде, әсіресе, Қазақстан үшін, оның ішінде біздің Солтүстік Қазақстан үшін ерекше маңызды. Неге? Біріншіден, қоғамдық пікір қалыптастыратын үгіт пен насихаттың басты құралы, билік орындарының пәрменді көмекшісі әрі сыншысы, білім таратушы әрі тәрбиеші ретінде жергілікті телевизия мен радионы, әр тілде шығып жатқан газеттерді ешнәрсеге айырбастай алмайды. Еліміздің тәуелсіздігінің тірегі - бұқаралық ақпарат құралдары, демек, соларды жасайтын журналистер. Осы ақиқатты әркім түсінуі керек. Алдымен журналистер, дәлірек айтқанда, болашақ журналистерді, күні ертең сол телевизия мен газетіңіздің тұтқасын ұстайтын мамандарымызды жүрегі адал, ниеті түзу, елін сыйлайтын, жерін қорғайтын адам етіп тәрбиелеу қажет. Осы тұрғыдан алғанда бұл бас қосудың біздің күнделікті атқарып

жатқан жұмысымызға көмегі зор болмақ.

-Журналист мамандарды даярлаудағы өзекті мәселелер не? Қандай қиындықтармен кездесіп жүрсіздер?

-Қазір кім көрінген тілші болып жүр ғой. Әнші де, биші де экраннан түспейді. Ал сол тілшінің қолында ұстарадай өткір, қопарғыш бомбадай қуатты ақпарат қаруы тұрғанын білеміз бе? Айтылған сөз - атылған оқ. Әлдебір журналистің аузынан шығып кеткен сөз ел ішінде дүрбелең туғызуы мүмкін. Құдай сақтасын мына талғампаз, сергек, тіпті үркек заманда оқыс кеткен сөз, оғаш теңеу, бұрмаланған шындық жай түскендей бүлік туғызатыны өтірік пе? Қазақстандағы ұлтаралық татулық, дінаралық тыныштық, мәдениеттердің қатар тіршілігі - біздің бұқаралық ақпарат құралдарының байсалды сөзі, байыпты пікірі, терең түсінігі арқасында мүмкін болып отыр. Әттең, осыны әлі бағаламай келеміз-ау. Ешнәрсе өзінен-өзі бола салмайды. "Журналистер - мемлекеттік қайраткерлер сана-тындағы қызметкерлер" деп Карл Маркс әділ бағасын әлдеқашан беріп кеткен Өзім осылай түсінемін және шәкірттерімді солай қалыптастырып келеді.

Қазақстанның әр аймағында журналистер даярлаудың өз проблемалары бар. Олар бір қалыпқа құйып шығара салатын зауыт өнімі емес.

Біріншіден, әр өлкенің өзіндік ерекшелігін ескеру керек. Ақпарат қауіпсіздігі мәселесі мемлекеттік қауіпсіздіктің маңызды саласы ретінде өте-мөте кінәмшіл. Оның қыры мен сыры көп. Үшіншіден, журналистерді оқытатын оқытушылардың ез мұңы мен мұқтажы да жетерлік. Міне, конференцияда осы үш мәселе төңірегінде сөз етсек деген ой бар.

-Дегенмен жиырма шақты кітап жазып тастапсыз. Абылай мен Абайды да зерттедіңіз, бұл да аз жұмыс емес қой.

-Солай да шығар. 1960 жылдың күзінде аудандық газетке келгеннен бастап қолдан қалам бір түскен жоқ. Тәубе қылатыным, ақыл-ойдың кемеңгері Абай тақырыбына еңбектер жаздым. Және Абайдың өмірбаянындағы оян-ау деген тұстарды қаздым. Архив ақтардым, таптым. Абайдың өз кезінде жарық көрген шығармалары, солардың жазылу тарихы, текстологиясы төңірегінде басқаларды қайталамай, өз пікірлерімді қалдырдым. Әлихан Бөкейхановтың, Мұхтар Әуезовтің, Ахмет Байтұрсыновтың, Бейімбет Майлиннің өмірінің кейбір тұстарын аштым. Қазақтың тұңғыш заңгер-магистрі, Алаш көсемдерінің бірі Жақып Ақбаев туралы тұңғыш монография жаздым. Мағжан ағамыздың өмірі мен шығармашылығына тереңдеп бардым, біраз шындықтың бетін ашқандаймын, ғылыми тұжырымдар жасадым. Қазақтың Мәдиің ғажайып әншісі Айтбайдың Ғаббасын тірілттім, қазақ музыкасының жоқтаушысындай болған Александр Затаевич төңірегінде зерттеу жүргіздім.

Абылай хан тақырыбы - менің қазақ тарихына қосқан өзіндік үлесім дер едім. Үш жүздің басын қосқан атакты ханды зерттеу үшін жеті жылда екі рет грант алып, жұмыс істедім.

-Бұл айтып отырғаныңыз қандай грант?

-"Қазақстанды баянды дамытудың негізі ретінде ұлттық идеяны қалыптастыру аясында абылайтанудың тарихнамалық және тарихи проблемалары" деген тақырыпта зерттеу жүргізу үшін берілген гранттар.

Арнайы сұхбат

Ұлттық Ғылыми-техникалық кеңестің ұйғарымымен жеңімпаз атандым. Айта кетейін, талқыға салынған 1,5 мың жұмыстың арасынан таңдау маған түсті. Абылай хан тақырыбын 2005 жылы өз қаражатымызға 500 беттік кітап шығарудан бастадық қой. Өз қаражатымызға дегенге таңғалмаңыз. Өкінішке қарай, ой еңбегін бағалай білмейтініміз шындық. Президентіміз Нұрсұлтан Назарбаевтің "Мәдени мұра" бағдарламасы бойынша 2011 жылы 1360 беттік, екі томдық "Қазақтың ханы - Абылай" деген кітабымыз, 2013 жылы "Абылай хан" тұлғалық энциклопедиясы, 2014 жылы "Абылай атын ардақтап" деген кітабымыз шықты. Басқа мақалаларды қосып есептесек, Абылай хан тақырыбына 2,5 мың беттей еңбек жариялаппын. Осыған тәубе қыламын. Денсаулығым, күш-қуатым жараса, әлі де жазар шаруа көп.

-Көнені білуге деген ынта, тарихты зерттеуге деген құлшыныс қай кезде пайда болды?

-Елу жылдай өтіпті ғой. Әлі есімде, 1967 жылы Қазан төңкерісінің 50 жылдығы атап өтілетін болды. Кеңес заманындағы ең қадірлі мереке. Сол мерекеге байланысты салтанатты жиналысқа баяндама жазу маған тапсырылды. Дәлірек айтқанда, өзім сұрап алдым. "Мен аудандық атқару комитеті ұйымдастыру бөлімінің меңгерушісі әрі журналист ретінде мынадай тарихи датаға баяндама жазуға дайынмын" дедім. Баяндама болғанда, дабыра саясат, жадағай ұран емес, ауданымыздың елу жылдағы өмірі, адамдары, экономикасын сараладым. Қажет материал жинау үшін Қарағанды мен Алматының архивтеріне баруым керек. Бардым, зерттедім. Содан бері архив деген дарияға бойлады.

-"Ел тарихы" деген үлкен тақырыптың ішінде "өңір тарихы" деген тарау бар. Қасиетті Қызылжар топырағы туралы жазғандарыңыз жайлы айта кетсеңіз.

-Мен Қызылжарға 2000 жылғы тамыздың соңғы күні келдім, ертеңіне университетте сабақ беруге кірістім. Тағы бір күн өткеннен кейін яғни 2 қыркүйек күні университеттің жанындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік архивіне бас сұққан едім. Содан күні бүгінге дейін облыстық архивтің қазынасын ақтарып келемін.

Соңғы жылдары "Мағжанның Қызылжары", "Сыр сандығым - Қызыл-

жар", "Қазақстанның солтүстігіндегі қазақ газеттерінің тарихы", "Есіл даласы - 100", "Жас азамат-85", "Атамекен атаулары", "Солтүстік Қазақстан облысының тарихы" деген кітаптар жазған болсам, солардың әрқайсысы бір-бір ғылыми еңбек. Жергілікті зерттеушілерді, талапкер жастарды тартып, ғылымға баулыдым. Осылайша, Солтүстік Қазақстандағы жылдарым мазмұнды, мәнді болды, біраз із қалдырдым десем, артық айтқандық болмас.

-Жоқ, артық айтқандық емес. Сіздің солтүстікке сіңірген тағы бір еңбегіңіз - жергілікті университетте қазақтілді журналистер даярлайтын бөлім ашқаныңыз. Шәкірттеріңіз сенім үдесінен шығып жүр ме?

-Өзіміздің облыстың жастары арасынан ғана жүзге тарта қазақ баласына журналистика мамандығын оқытып, қолдарына дипломдарын беріппіз. Он бестей журналистика магистрін шығардық. Бұл үлкен сауапты іс. Қарап отырсам, Қызылжарға Алматыдан оқу бітіріп келген соңғы журналист - "Егемен Қазақстанның" тілшісі Өмір Ескали екен. Ол да алпыстан асып отыр. Содан бері сырттан бірде-бір журналист келмеген. Қазір, керісінше Алматы, Астана, Ақтөбе, Қарағанды сияқты республиканың әр өлкелеріне Қызылжарда оқыған балалар барып, жұмыс істеп жүр. Қанша баланың арманына қанат бітірдік.

-Өзіңіз ашқан бөлім биыл жеке кафедра дәрежесін алды. Көкжиек кеңейіп келе жатқан сияқты ғой.

-Биылғы оқу жылында жаңа тағайындалған ректорымыз Серік Өмірбаев мырза менің ұсынысымды қол-

дап, журналистика кафедрасын ашып берді. Келесі оқу жылынан бастап "Қоғаммен байланыс" деген жаңа мамандық ашу мәселесін көтеріп отырмыз. Қазіргі таңда кез келген мекемеге немесе кәсіпорынға баспасөз хатшысы деген маман қажет екені аян. Оны біз ашып, маман шығара бастасақ, облысымыз басқа аймақтардан тағы бір белгісімен ерекшелене түседі. Осылайша, журналистика факультетіне дейін өсуге мүмкіндігіміз бар. Университетке де өң беретін жаңалық осы болар еді.

Шама келсе, істейтін жұмыс көп қой. Қазақ тарихының ашылмаған сырлары әлі де аз емес. Біздің Ресеймен қарым-қатынасымызды қарасақ, Иван Грозный заманынан есептегенде, осы бес жүз жылдық тарих қағазға түскен Бірінші Петрден бері қарай Ресей Сенаты деген билік органының архивін жинап алдым. Ұзын саны, жобамен алғанда, бір мыңнан астам құжат. Көне орыс тілінде, көне әріппен қағазға түскен ғой. Міне, осы мол қазынаны түгел қазақшалап, түсінігін түгендеп, бас-аяғын бүтіндеп шығара аламын. Қазақ тарихын осылай дәйектеп, жазба деректермен негіздеп, уақыт ізімен қуып отырып жазу керек. Әйтпесе, "анау айтыпты, мынау айтпапты" дегендей, үзіп-жұлып тарих жасалмайды. Қолымдағы құжаттарды жайып тастасам, керек қылған өзің сияқты жастар әр жағын өздері жалғап әкетер еді.

*Ербақыт Амантайұлы
Солтүстік Қазақстан*

С юбилеем!

Ее высочеству - журналистике - посвящая...

75-летие отмечает человек, посвятивший всю свою сознательную жизнь ее высочеству - журналистике. Заркын Сыздыкович Тайшыбай, несмотря на почтенный возраст, продолжает свое служение науке, Отечеству и щедро делится своим богатейшим журналистским опытом и знаниями с теми, кто еще только встает на этот многотрудный, но такой интересный путь.

Он родился 31 марта 1942 года в Кувском (Каркаралинском) районе Карагандинской области. После окончания Кувской казахской средней школы работал механизатором в колхозе, литработником, заместителем редактора, редактором районной газеты, заведующим отделами Карагандинской областной газеты «Орталық Қазақстан». Окончил факультет журналистики КазГУ им. С.М. Кирова (ныне Национальный университет им. Аль-Фараби) по специальности «Журналистика» и аспирантуру на кафедре «Истории журналистики».

С 1992 года старший преподаватель, заведующий кафедрой журналистики КарГУ им. Е.А. Букетова. С 2000 года доцент, докторант, профессор Северо-Казахстанского государственного университета им. М. Козыбаева. В 2001 году организовал специальность «Журналистика», где успешно ведет преподавательскую работу.

Руководитель Методического совета СКГУ по специальности «Журналистика», член Ученого совета (2001-2008 гг.), ректората СКГУ (с 2001 г. - 2012), член редколлегии «Вестника СКГУ им. М. Козыбаева».

С 2001 года руководитель научного центра «Этнокультурных исследований» СКГУ им. М. Козыбаева, кандидат филологических наук (1997 г.), доцент (2006), профессор СКГУ им. М. Козыбаева (2009), Тема диссертации: «Некоторые дореволюционные источники абаеведения».

Занимается исследованиями по истории казахской литературы начала 20 века, ввел курс абаеведения, написал 19 статей о творчестве А. Байтурсынова, М., Ауезова, М. Жумабаева, С. Садуакасова и др.

Разработана рабочая учебная программа по истории казахской журналистики (1870-2000 гг.) и методическое пособие по истории русской журналистики. Вопросы исторического краеведения и ономастики занимают солидное место в творчестве З. Тайшыбая. Им написано, на основе архивных материалов, ряд статей, освещающих важнейшие этапы Северного региона и области. Издана книга «Солтүстіктің жер-су атаулары» (в соавторстве с К. Оспановым и К. Ахметжановой, Петропавл, 12 п.л., 2010), «Сыр сандығым – Қызылжар» (из истории Северного Казахстана), 2014, 12 п.л.

З.С. Тайшыбай вносит значительный вклад во внедрение казахского языка в науку и современное образование. Им переведены с русского на казахский язык ряд необходимых учебники для ВУЗов по медицине и другим отраслям знаний. Является основателем и первым председателем областного общества «Қазақ тілі» (1989) в Карагандинской области и СКГУ в г. Петропавловске (2000).

З.С. Тайшыбай единственный в республике ученый историк, обладатель двух государственных грантов по направлению «Интеллектуальный потенциал страны» (2007 и 2011 гг.) на исследование жизни и деятельности казахского хана ХУІІІ в. Абылая. Автор двухтомного научного труда изданного по программе «Культурное наследие», (Қазақтың ханы - Абылай: Заманы, өмірі мен қызметі. - Алматы: Ел-шежіре. - 2011, 1300 стр.), член редколлегии и один из составителей энциклопедии «Абылай хан». (Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 2013).

Заркын Сыздыкович опытный педагог и организатор журналистского образования в республике, основал специальность «Журналистика», вторую после КазНУ им. аль-Фараби, организовал кафедры журналистики в КарГУ им. Е.А. Букетова (1993 г.), СКГУ им. М. Козыбаева (2001 г.), член международного семинара "Журналистское образование в Центральной Азии".

В 2001 году по приглашению Госдепартамента США по программе «Подготовка журналистов в США», посетил 5 университетов, выступал с докладами на международных конференциях по проблемам современных СМИ и подготовки журналистов в Пражском университете (Чехия, 2013 г.), Омском университете им. Ф.М. Достоевского (РФ, 2012) и Синьцзянском университете (КНР, 2013).

Награжден нагрудным Знаком «Почетный работник образования Казахстана» (2002), нагрудным знаком Ассоциации вузов Казахстана «Санлақ автор» им. А. Байтурсынова (2007),

медалью «Қазақ тілінің жанашыры» (2009), нагрудным знаком «Почетный журналист Казахстана» (2011), Почетными грамотами Министерства образования и науки Республики Казахстан (2000, 2015) и Министерства информации и связи (2011), Почетной грамотой Акимата Северо-Казахстанской области (2002, 2013), Почетным дипломом Союза журналистов Казахстана (2002). В 2012 г. обладатель гранта «Лучший преподаватель года». Указом Президента Республики Казахстан от 5 декабря 2016 года Указом Президентом РК Н.А. Назарбаева профессору Заркыну Сыздыковичу Тайшыбаю присвоено Почетное звание Заслуженный деятель Казахстана.

В феврале 2014 года в актовом зале Северо-Казахстанского государственного университета состоялась презентация книги кандидата филологических наук, профессора СКГУ Заркына Тайшыбая «Сыр сандығым - Қызылжар», где автор делает попытку с нового исторического ракурса проанализировать сложные и противоречивые события после октябрьского периода в Северном Казахстане. В 2016 году им изданы были еще три книги: «Жас азамат» газеті (31 шілде 1918 - 8 ақпан 1919): Көмекші оқу құралы. - Петропавл: М. Қозыбаев атындағы СҚМУ, 2016. - 150 ; «Атамекен атаулары», монография в соавторстве с Ахметжановой К.Б., Маликовой С.З. и Оспановым К.К. - 350 стр; монография в соавторстве с Ибраевой А.Г. и Маликовой С.З.

Солтүстік Қазақстан облысы: тарих және тағылым: Монография. - Петропавл, 2016. - 288 б. (бірлескен: Мәлікова С., Ибраева А.) - 300 стр.

-Я выбрал тернистый путь исследователя, - говорит ученый и журналист. - Но многое еще недоделано, недописано. Сложить перо мне еще рано.

Заркын Сыздыкович Тайшыбай является автором более 200 научных статей, 12 учебных пособий и 11 монографий по истории, культуре Казахстана, причем, многие из них посвящены истории Северо-Казахстанской области.

Ольга Макаренко

Арнау

Әріптес ағамыз туралы айтарым

Профессор Зарқын Сыздықұлы Тайшыбайды өзіме аға әрі әріптес санау – өзім үшін мақтаныш. Өйткені, атағы алысқа кеткен үлкен зерттеуші, осы өмірінде қазақ тарихының нәзік те қиын, іргелі де маңызды мәселелеріне қаймықпай барып, батыл зерттеулер жасаған бұл кісіден үйренеріміз көп.

Біріншіден, қажымас қайратына қызығып, ерінбейтін еңбегіне қызығамын. Сол еңбектің арқасында, табиғат берген таланты байып, ұшан-теңіз біліміне тәнтімін. Үшіншіден, ақ жүректі адалдығын, ашықтығын, көңілдегі ойын бүкпей айта алатын батылдығын, ойға алғанын орындамай қоймайтын табандылығын құрметтеймін.

Бұрынғысын айтпағанда, соңғы он жыл бойы Зәкеңнің ғылыми шығармашылық еңбегіне куәмін. «Абылай ханның өмірі мен қызметі» деген ғылыми тақырыппен республикалық конкурсқа қатарынан екі рет қатысып, кемі бір жарым мың жобаның ішінен екі рет мемлекеттік ғылым грантына ие болды (неше миллион теңге екенін айтпай-ақ қояйын). 2005 жылы жариялаған «Абылай хан» құжаттар жинағынан бастап, зерттеген жұмыстарын мемлекеттік тапсырыс ретінде орындап, табыспен аяқтады. Зерттеуші топтың мүшесі жеңгеміз Гүлнәр Балтабекқызы екеуі Ресейдің архивтерін талмай зерттеді. Мәскеудегі Ресей мемлекеттік көне құжаттар (РГАДА) архивінде, Ресей империясының сыртқы саясат архивінде айлап отырды. Сол жұмыстары кейін «Қазақтың ханы – Абылай» деген атпен әрқайсысы 640 беттен екі том болып Президенттік «Мәдени мұра» бағдарламасы аясында жарық көріп, елге тарады.

Қазақ тарих ғылымының деректану саласында бұл тақырыпта, осындай көлемде тұңғыш рет жарық көрген еңбектің ерекше орны бар. Ал, еліміздің айтулы деген ғалымдарының қатарында, «Абылай хан» тұлғалық энциклопедиясын шығарушылар алқасының мүшесі ретінде, осынау білім қазынасының жарық көруіне қызылжарлық профессор Зарқын Тайшыбайдың зерттеулері негіз болғаны – зиялы қауым арасында мойындалған түсінік. Энциклопедияға қосымша ретінде берілген аса қымбат, бай мағлұматтар З. Тайшыбайдың еңбектері еді. Жалпыға мәлім, 2013 жылы Абылай ханның 300 жылдығы мемлекеттік деңгейде тойланғанда, аталған зерттеулер, ғылыми қауымның назарында болды. Абылайтану тақырыбына ашылған кітап көрмесінде біздің жерлесіміздің кітаптары Шоқан еңбектерінен кейін орын алғанына мақтандық.

Қашан да ізденгіш, ұлт тарихы мен мәдениеті үшін жан аямайтын оқымысты ағамыздың ақыл-кеңесі, шексіз мол білімі арқасында бері қойғанда соңғы 10 жылдың белесінде облысымыздың тарихы мен мәдениетіне арналған ірі-ірі жобалар іске асырылды. 1913 жылы «Есіл даласы»-«Ишимская степь» деген атпен осы Петропавлда шыға бастаған қазақ және орыс тіліндегі газетті, 1948 жылы шығып, алты айдан кейін тоқтаған «Жас азамат» газетін бірігіп зерттедік, кітап етіп шығардық. Зақаңның «Мағжанның Қызылжары» деп 2007 жылы шыққан монографиясының жалғасы ретінде 2013 жылы шыққан «Сыр сандығым – Қызылжар» деген кітабы өлкеміздің тарихы туралы сыр шертеді. «Солтүстіктегі қазақ газеттері», «Қазақша жастар баспасөзі» сияқты баспасөз тарихын зерттеген еңбектері бірінен соң, бірі шығып жатты.

Мүшелтой үстінде кейіпкердің болмыс-тұлғасын неғұрлым толық көрсетуге ұмтылатынымыз заңды. Дегенмен, мен профессор ағамыздың ұзақ жылғы, сан-салалы ғылыми ізденістері мен ұстаздық еңбегі туралы түсінігімді одан әрі созбай, оның тұлға ретіндегі өзім бағалайтын ерекшеліктерін атап өткім келеді. Елбасымыздың Жарлығымен Зарқын Тайшыбайға «Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері» атағы берілуі дер кезіндегі, лайықты шешім дер едім. Оның осынау Құрметті атаққа лайық шын мәніндегі қайраткерлік бейнесін күн сайын көз алдымызда.

Облысымыз бен қаланың, өз университетінің қоғамдық өміріне белсене араласып, қашан да: «кешеден бүгінгіміз, бүгіннен ертеңгіміз ілгері болса екен» деп жүрген ақ ниетті білімпаз, ақылман, әріптес ағамызға әрдайым сергектік пен мұқалмас жігер тілеймін.

Сәуле Мәлікова,
СҚО мемлекеттік архивінің директоры,
т. з. к.

ЗАРҚЫН ТАЙШЫБАЙҒА

Алаш дегенде тартынбайсың-ай!
Алдаспан болып, жаркылдайсың-ай!
Арқада жүрген Арқалы ағам,
Ол кім, десен: Зарқын Тайшыбай.
Арқаның ақ қары көз қарыған еді,
Қазыбек биден сөз дарыған еді,
Мәди бабадан саз дарыған еді,
Қасымнан отты көз дарыған еді,
Қарқаралыдан қан дарыған еді,
Жанақ ақыннан жан дарыған еді,
Тәттімбет тәтемнен күй дарыған еді,
Әміре әкемнен ән дарыған еді.
Ғылымның жолын таңдаған ағам,
Ұлтқа ғұмырын арнаған ағам,
Алаштың отын Бекхожин жаққан,
Өшірмей жағып, жалғаған ағам!
Қайрекен өсиетін өтедің де, аға,
Қамшы салдырмай, төпедің дара.
Бекхожиннің таза шәкірті боп қалған,
Тұрсын Жұртбай – екеуің ғана!
Айтпаған тіс жарып, құсым бар деп те.
Том-том кітабын ұсынған көпке.
«Көсемсөз» деген ақиқатқа баулып,
Көгершіндерін ұшырған көкке.
Омбыға Зақаң, жүз барып келді.
Сарғайған қағаздан ізді алып келді.
«Құлындарым!» деген бір ауыз сөзін
Сонау Алматыдан бізді алып келді.
Омбыға барып, Мәскеуге барып,
Қазанға барып, Тәшкенге барып,
Абылай хан жайлы жәдігерлерді
Жер-жерден жинап, ескергені – анық.
Мұрағаттарды тексергені – анық.
Өлген тіріліп, өшкендер жанып.
Қарөкелге келіп тоқтады бүгін,
Қаратаудың басынан көшкенде халық.
Ақ көңіл десен, десіп келгендей!
Аршадан қарағай болып, өсіп келгендей.
Жетпіске жетіп, пісіп келгендей,
Астындағы атын түсіп бергендей.
Жалғыз көйлегін шешіп бергендей,
Алпамса тұлған, есік пен төрдей.
Өзің тұратын Қызылжарға бүгін
Бүкіл Қазақстан көшіп келгендей!
Замана тамырын танып, басқаның,
Ақырын жүріп анық басқаның.
Әлихан, Жақыптан,
Әлімхан, Жайықтан жүкқан,
Кеше ғана еді Қарағандыдан,
Алаштың рухын алып қашқаның.
Иесіз Солтүстік дала қалды ма,
Жолбарыс жүрегің жараланды ма?!
Өзгелер өктем, өтті ғой күндер,
Қазақ иісі аңқиды қалада мына.
Қызылжарға Алаш рухын септің,
Қайт енді, Зақа! Қарағандыға!

Бауыржан Жақып,
Халықаралық Алаш сыйлығының
иегері, Ұлттық ғылым академиясының
корреспондент мүшесі, профессор.

Там, где растут компьютерных гениев

Ежегодно в рамках дней факультета информационных технологий в Северо-Казахстанском государственном университете им. М. Козыбаева проводятся Дни открытых дверей для школьников, учащихся колледжей и учителей. Для ребят и учителей школ проводятся экскурсии по университету, олимпиады, конкурсы, конференции, семинары, круглые столы и другие мероприятия.

В этом году Дни факультета информационных технологий были посвящены 80-летию университета. В честь юбилея кафедры «Информационные системы» провела серию научно-методических семинаров для учителей, методистов, руководителей и работников учреждений образования Северо-Казахстанской области и приграничных областей России. Начиная с января по май проводились семинары на темы: «Информатика в школе: опыт, проблемы и перспективы», «Информационно-коммуникационные технологии в образовании: опыт и перспективы»; «Инновационные методы преподавания информатики. Сравнительный анализ учебников».

Традиционно самыми активными и креативными участниками конкурсов и олимпиад являются ребята из учебных заведений: школы-лицея «Дарын», гимназии «БЭСТ», школы-лицея им. аль-Фараби, гуманитарно-технического колледжа, средних школ №32, №42, №10 и др. Победителям номинаций «Лучший IT-шник» и «Лучший дизайнер» были торжественно вручены дипломы.

Стоит заметить, что наряду с серьезными мероприятиями (конференции, олимпиады, конкурсы научно-исследовательских работ) проводились и развлекательные: концерты, игры, капустники. Многие школьники, побывав на таких мероприятиях однажды, навсегда проникаются духом нашего факультета и через несколько лет поступают к нам.

Сегодня специальности, связанные с информационными технологиями, престижны и востребованы, так как информационные технологии развиваются

быстрыми темпами и проникают практически во все сферы нашей жизни.

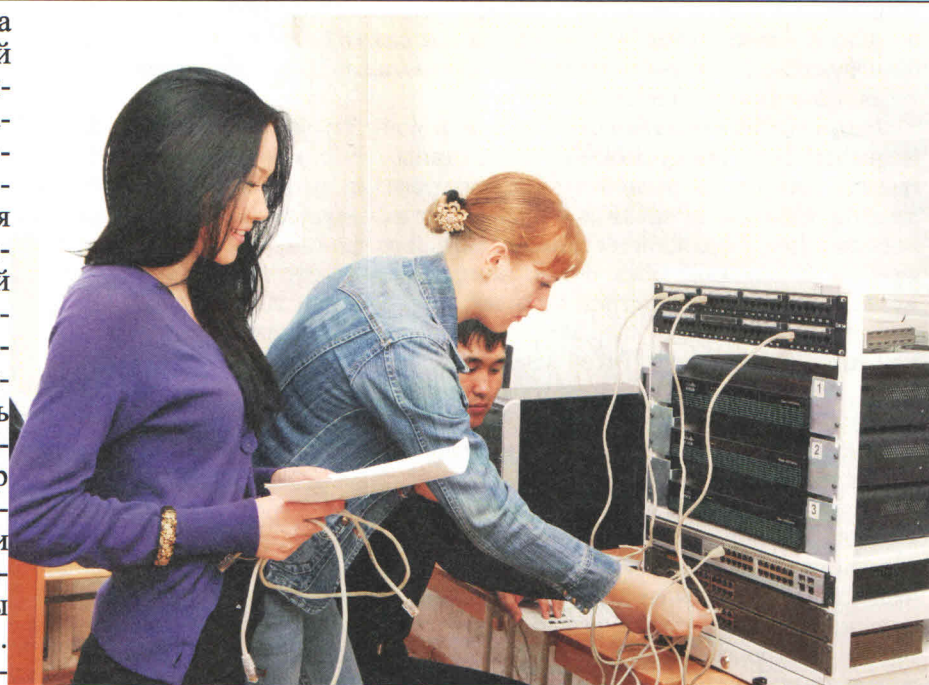
В СКГУ им. М. Козыбаева специальность «Информационные системы» получила аккредитацию в немецком аккредитационном агентстве ASIIN с присвоением ей соответствующего знака качества EUR-ACE®. Благодаря этому выпускники специальности «Информационные системы» СКГУ им. М. Козыбаева (в отличие от выпускников других вузов) получают к диплому дополнительное приложение международного образца и звание «Евроинженер».

С 2014 года ведется обучение по двудипломной магистерской программе - «Информационные системы» по направлению «Технические науки и технологии» (РК, СКГУ им. М. Козыбаева) и «Информационные технологии в образовании» по направлению «Педагогическое образование» (Россия, ОмГПУ).

Уникальность программы в том, что выпускники за два года обучения получают, во-первых, два диплома разных стран – Казахстана и России; во-вторых, дипломы разных направлений – технического («Информационные системы») и педагогического («Информационные технологии в образовании»); и в-третьих, благодаря тому, что специальность «Информационные системы» аккредитована, в приложении к диплому международного образца есть пометка «Евроинженер». А для тех, кто видит себя в будущем ученым, и уже окончил магистратуру, СКГУ им. М. Козыбаева предоставляет возможность получить докторскую степень, окончив докторантуру по специальности «Информатика, вычислительная техника и управление».

*Елена Шевчук,
зав.кафедрой*

«Информационные системы» к.т.н.

Знай наших!

Наши программисты – лучшие!

На протяжении более чем двадцати лет наш регион гордится достижениями студентов, обучающихся на IT-специальностях СКГУ им. М.Козыбаева. Мы уже привыкли, что наши «IT-шники» – всегда в числе первых не только в Казахстане, но и на международных олимпиадах и конкурсах.

Наши выпускники ежегодно выигрывают конкурсы на бесплатное обучение или на получение стипендий в магистратурах крупнейших вузов Казахстана, России и Европы. Достаточно сказать, что на сегодняшний момент более 20% выпускников международной программы магистратуры IMPIT (International Master's Programme in Information Technology, Финляндия) — это выпускники факультета информационных технологий! Наши «IT-шники» легко устраиваются на работу не только в Казахстане, но и в солидные зарубежные компании. Страны Европы, Америки, Япония, Сингапур, Китай, Корея – вот далеко неполный список стран, где сейчас успешно трудятся выпускники факультета информационных технологий СКГУ.

В апреле команда IT-шников СКГУ им. М. Козыбаева в составе: Төлеген Нуржана (студента 1 курса специальности «Информационные системы»); Кусанова Арлана (студента 1 курса специальности «Юриспруденция»); Башеевой Жибек (студентки 2 курса специальности «Информационные системы»); Копеева Диаза (студента 3 курса специальности «Дизайн»); Аскандирова Альфараби (слушателя подготовительного отделения «Foundation») приняла участие в Республиканском конкурсе Хакатон, проходившем в Павлодарском государственном университете им. С. Торайгырова. Данный конкурс проводился совместно с компанией TRK GROUP.

Конкурс Хакатон – форум разработчиков, во время которого специалисты из разных IT-областей (программисты, дизайнеры, менеджеры) сообща работают над созданием IT-проекта. Задачей Хакатона является создание полноценного программного обеспечения.

Участникам конкурса, командам из разных регионов Казахстана, пришлось пройти испытания в два этапа. В итоге в финал прошла команда СКГУ им. М. Козыбаева.

Во втором туре участникам необходимо было разработать мобильное приложение для Android, iOS или Windows Phone на тему «Гид ЭКСПО-2017» в течении 24 часов.

24 часа команда без сна и отдыха работала над приложением в жестких условиях конкуренции. В результате ведущий программист Нуржан и дизайнер Диаз успешно презентовали со-

зданный проект. Проект был самым лучшим: он отличался мобильностью, функционалом, удобным интерфейсом и авторским дизайном.

Строгое жюри, в состав которого входили ведущие программисты, IT-специалисты, руководители предприятий Казахстана и России, лучшей признали разработку наших студентов, и главный приз достался команде СКГУ им. М. Козыбаева. На втором месте оказались «хозяева» – студенты Павлодарского государственного университета им. С. Торайгырова, а на третьем – ребята из команды ЕНУ им. Гумилева (Астана).

Высокие достижения наших студентов во многом обусловлены профессионализмом преподавателей факультета информационных технологий. Сопровождала студентов опытный преподаватель кафедры «Информационные системы», кандидат педагогических наук, обладатель государственного звания «Лучший преподаватель вуза», автор школьных учебников по информатике Кольева Н.С. Информатике, программированию и другим дисциплинам IT-профиля студентов обучают опытные и высокопрофессиональные педагоги.

На кафедре «Информационные системы» работают 2 академика и 2 члена-корреспондента международной академии информатизации, многие сотрудники кафедры являются постоянными членами различных рабочих групп и комиссий при министерстве, многие – повышали свою профессиональную квалификацию в зарубежных вузах Европы и Америки. У таких преподавателей есть чему поучиться, недаром наши выпускники востребованы, не побоюсь этого слова, в мировом мас-

штабе.

Этому способствует и то, что наш вуз всегда считался флагманом среди вузов РК по внедрению инновационных технологий. Даже иностранных гостей нашего вуза в первую очередь поражает материально-техническая база, современные виртуальные и реальные лаборатории, оснащение вуза компьютерной техникой. Интегрированная автоматизированная система управления вузом «Электронный ректорат» функционировала в СКГУ еще до создания «Электронного правительства». Хотелось бы особо отметить, что эта уникальная информационная система реализовывалась именно нашими студентами! Денис Яковец, Максим Митрюхин, Евгений Ковчинский, Найман Копеев, Станислав Крючек, Денис Лазаренко, Олег Баев и многие другие создавали подсистемы «Электронного ректората» в рамках своих курсовых и дипломных проектов, под руководством доцента кафедры «Информационные системы» академика международной академии информатизации Андрея Шпака.

К слову сказать, Төлеген Нуржан, один из участников победившей в Хакатоне команды. Хотя, он еще и первокурсник, уже создал и внедрил мобильное приложение «Обучающийся СКГУ», интегрированное с системой «Электронный ректорат», для смартфонов с операционной системой Android. Это приложение сразу стало очень популярным среди студентов, т.к. оно очень удобно для просмотра данных о рейтинге и успеваемости.

Елена Шевчук,
зав.кафедрой
«Информационные системы» к.т.н.

Актуально

И к буренкам нужен научный подход

Около сорока проектов в сфере сельского хозяйства готовы предложить руководству Северо-Казахстанской области ученые Российской академии наук. Об этом говорили представители Сибирского регионального отделения РАН на встрече с преподавателями кафедры сельского хозяйства в Северо-Казахстанском государственном университете им. Манаша Козыбаева.

В Северо-Казахстанскую область приехали научный руководитель Сибирского федерального научного центра агробιοтехнологий Александр Донченко и директор Сибирского научно-исследовательского и проектно-технологического института животноводства Владимир Солошенко. Академики планируют укрепить международное сотрудничество и предложить североказахстанцам около сорока проектов для реализации их в сфере сельского хозяйства. «Круглый стол», организованный руководством Северо-Казахстанского государственного университета, стал отличной диалоговой площадкой для российских и казахстанских ученых.

Будет новый факультет

Приветствуя гостей, ректор СКГУ Серик Омирбаев рассказал о том, какой вклад вносит университет в развитие сельскохозяйственной науки в регионе, о подготовке кадров для аграрного сектора области, о планах вуза в сфере сельского хозяйства.

По данным ректора, в ближайшее время в СКГУ для бакалавриата будет открыта новая специальность «Защита и карантин растений», а кафедру сельского хозяйства, успешно функционирующую почти 15 лет, планируют преобразовать в отдельный факультет.

«За годы работы кафедра подготовила более 700 специалистов, сказал Серик Омирбаев. Потенциал у кафедры большой, сельское хозяйство - достаточно перспективное направление для нашего региона, специалисты данной сферы в Северном Казахстане будут востребованы всегда. Мы предоставляем студентам возможность не только познавать теорию аграрной науки, но и учим применять знания на практике. Для этих целей у нас есть агробιοлогическая станция, где ребята сами сеют,

выхаживают растения, убирают урожай. Также мы сотрудничаем с Северо-Казахстанским НИИ животноводства и растениеводства, с опытной станцией, с аграрными вузами Казахстана и России».

Разработки - в дело

Александр Донченко рассказал об основных разработках Сибирского регионального отделения РАН.

Ученые надеются, что североказахстанцев заинтересует технология получения относительно недорогого электричества и утилизации сельскохозяйственных отходов. «Есть у нас разработка интересная, которую можно внедрять на уровне районов и отдельно взятых сел, сказал Александр Донченко. Установка, вырабатывающая электричество. Работает на угольно-водяной смеси. Бурый уголь смешивается с водой, подается в форсунки под большим давлением, горит и выделяет тепло. Это небольшие установки, относительно недорогие, они могут работать на уровне района, хозяйства».

Также гости предлагают североказахстанцам сушильные аг-

регаты емкостью от 30 до 100 тонн, несколько видов сеялок, тест-системы для диагностики особо опасных заболеваний, которые завозятся вместе с импортным скотом, «вычесывающие» жатки и многое другое.

«В Омске, Новосибирске и Красноярске есть мини-заводы, которые выпускают сельскохозяйственную технику, все необходимое для работы в поле агрегаты, кроме комбайнов и тракторов, у них в ассортименте есть, - говорит Александр Донченко. Хочется обратить внимание на «вычесывающие» жатки, которые проходят по полю, снимают колос, а стебель оставляют на корню. Соломы нам, как правило, хватает, ее излишки даже сжигаем осенью. Так пусть стерня лучше стоит, это хорошее снегозадержание. Есть и почвообрабатывающая техника, и мини-техника, которая нужна для работы на небольших участках. Все это мы предлагаем североказахстанцам. Надеюсь, наши разработки смогут принести пользу работникам агропромышленного сектора Северного Казахстана».

Актуально

Порода мельчает

Заслуженный деятель науки Российской Федерации, руководитель научного направления Сибирского регионального отделения РАН, доктор сельскохозяйственных наук Владимир Солошенко говорил о селекции сельскохозяйственных животных.

«Мясное животноводство кактаковое в России и в Казахстане развито слабо, - сказал Владимир Андреевич. Процентов 90 всего крупнорогатого скота в России - молочного направления. То есть мы выбираем молочную корову, чтобы какое-то время получать от нее молоко, а спустя несколько лет пустить ее на мясо. Это не совсем правильно, потому что молочная корова никогда не даст мясо такого качества, какое можно получить от мясной породы».

По мнению Владимира Солошенко, есть две мясные породы КРС, которые выведены в Сибири и идеально подходят для выращивания во многих регионах России и в Казахстане: казах-

ская белоголовая и аулиекольская. Но скот данных пород постепенно мельчает и вырождается. Чтобы остановить этот процесс и улучшить породные характеристики скота, Российская академия наук проводит большую работу.

«Мы намерены вывести новое поколение животных, которое будет превосходить своих родителей по всем показателям, - рассказал о планах института животноводства Владимир Солошенко. - За основу планируем взять казахскую белоголовую породу. Скрещивать будем с казахской белоголовой, герефордами, финскими и канадскими. Посмотрим на результат, лучших особей отберем для дальнейшей селекции».

Оценивать новое поколение ученые будут по нескольким характеристикам. В числе первостепенных - холодостойкость животного, его аппетит, мраморность мяса. «Нежность мяса высокопородного крупнорогатого скота должна быть близка к рыбе», - отметил директор института животноводства.

Также Владимир Солошенко напомнил, что высокопородный скот должен содержаться в соответствующих условиях. В противном случае результат вряд ли порадует. Особое внимание ученых уделил содержанию глюкозы в кормах для КРС. По его данным, в рационе скота дефицит сахара составляет 72%, что отрицательно сказывается на привесе буренок отечественной и зарубежной селекции. Не откладывая в долгий ящик, Владимир Солошенко представил очередную разработку российской Академии наук: углеводно-белковую добавку к пище крупнорогатого скота, а также рассказал об установке, которая позволяет добывать патоку из ржи. Перерабатывая зерновые культуры, умная техника за четыре часа переводит крахмал в глюкозу, а на выходе фермер получает важную и нужную для растущего крупнорогатого скота патоку.

**Дарья Тушина,
Северный Казахстан**

СКГУ посетила делегация университета Витаутаса Магнуса

Северо-Казахстанский государственный университет имени М. Козыбаева посетила делегация университета Витаутаса Магнуса, г. Каунас, Литва. В составе делегации ректор университета, профессор Йозас Аугутис и декан факультета Естественных наук Саулюс Мицкевичюс.

В ходе визита был заключен ряд договоров о сотрудничестве, в частности, в области дублированного образования, а также обсуждены подробности дальнейшего сотрудничества. Студентам и преподавателям нашего университета выпала возможность побывать на встрече с ректором Литовского университета. Йозас Аугутис в свою очередь рас-

сказал, что университет Витаутаса Магнуса - это единственный университет Литвы, который предлагает фундаментальные бакалаврские и магистерские программы обучения. Это международный вуз, где преподаются более 30 иностранных языков, а программы обучения проходят на русском, литовском и английском языках. Сегодня там обучаются студенты из 50 разных стран. Университет Витаутаса Магнуса входит в топ 800 университетов мира. Согласно правилам учебы, студенты могут самостоятельно формировать свой график, менять специализацию на магистратуре и путешествовать по миру в ходе множества программ обмена.

Оқиғалар ортасында

Студенттік форум

Білім ордамызда алғаш рет студенттік өзін-өзі басқаруға арналған форум өтті. Жиынға Солтүстік Қазақстан облысының қонақ үйлер және мейрамханалар қауымдастығының төрағасы Сайран Хамзин қатысқан. Ол студенттер арасында үкіметтік емес ұйымды қалай ашу керектігі жөнінде шеберлік сыныбын өткізіп, өзіндік даму бағыттарын нақтылап айтып берді. Ал психологиялық қызметтің үйлестірушісі Дмитрий Агапов жеке белсенділіктің кәсіпқойларға нәліктен қажет екенін түсіндіріп, жастарға тізгінді қолға алуға кеңес берді.

Айнара Сабитова, студенттік ректор:

– Бүгінгі конференцияға Петропавлдың колледж және университет студенттері қатысуда. Пленарлық отырыс екі бөлімнен тұрады: біріншісі – «Кәсіп бойынша үкіметтік емес ұйымдарды қалай ашуға болады?» деген тақырыпта болса, екінші кезеңде қоғам және әлеумет бойынша шеберлік сыныптар өткізілді.

Жиын барысында студенттер тәжірибемен алмасып, жаңа идеялармен танысты. Жастар талғамына сай форумда түрлі шеберлік сыныптар ұйымдастырылды. Әркім өзіне қолдау тауып, тиісті сұрақтарын қойған.

Дарья Хмелькова, Петропавл темір жол көлігі колледжінің студенті:

– Мұндай кездесулер теориялық білімімізді нығайтып, болашақта мамандықпен анықталуға көмектеседі. Форум арқасында біз ерекше тұлғалармен танысып, мол тәжірибе алдық. Бизнес ашу – оңай сала емес. Алайда бүгінде ол қаржы жағынан тиімді. Шеберлік сыныптар бізді тек тәжірибе жағынан ғана емес, психологиялық тұрғыдан да көп нәрсе үйретті.

Облыстық мекемелер мен жоғары оқу орындарының бірлесе өткізген шаралары студенттерге тек қана қолдау көрсетіп қана қоймай, ынта-жігерін де арттырады. Білім ордамыз бұл ретте жастардың өзін-өзі басқаруға бағытталған жұмысын белсенді атқарды деп айтуға болады.

Кәсіби бағдар беру жұмыстары шеңберінде

Оқу ордамызда кезекті бағдар беру жұмыстары өтуде. Бұл жолы шараға Ғабит Мүсірепов ауданының болашақ мектеп түлектері қатысты. Оқушылар университет обсерваториясынан бастап мұражайына дейін аралап, профессорлық-оқытушы құрамымен танысты.

Мектеп оқушылары қандай мамандықтарын таңдайтынын қазірден бастап анық біледі. Оларға тек ең білікті, әлемдік деңгейге сәйкес жоғары оқу орнын таңдау қажет. Білім ордамызда оқып жүрген бүгінгі жастар Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетіне түсуге кеңес береді. Олардың айтуларына, студенттерге сапалы білім беру ғана емес, дені сау жан-жақты азаматтарды даярлағаны

маңызды.

Ол үшін университетімізде барлық жағдай жасалған: физика факультетінде оқитын болашақ астрономдар үшін арнайы обсерватория бар. Астрофизикалық орталығы сапалы құрылғылар арқылы кең көлемді зерттеулер жүргізуге мүмкіндік береді. Сондай-ақ, спортты дамыту мақсатымен университетте бірнеше жаттығу залдары мен жүзу бассейні де бар.

Кәсіби бағдар беру жұмыстары жас ұрпақтың өзіне ұнаған мамандықты саналы таңдап алуға бағытталған маңызды шара болып есептелінеді. Сол себепті университетіміз бұл мақсатты ескере отырып, мектеп оқушыларына осындай талап қойып отыр.

Жастар және ғылым

XXI ғасыр – заманауи технология мен ғылыми прогресстің кезеңі. Жаһандану дәуірінде ғалымдардың небір ғылыми-инновациялық өнертабыстары халық игілігіне жұмсалып, өз пайдасын табуда. Зерттеушілердің санын арттыру мен жастарды ынталандыру мақсатымен Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінде халықаралық студенттік ғылыми-тәжірибелік конференция өтті. Оған облыс әкімдігінің жастар саясаты мәселесі жөніндегі басқарманың басшысы Ирина Тухватулина, «Нұр Отан» партиясының «Жас Отан» жастар қанатының төрағасы Мұса Танақұлов және өзге тұлғалар қатысты. Конференцияны стратегия және халықаралық ынтымақтастық жөніндегі университет проректоры Айдос Мұқа-таев ашты. Оның айтуынша, мұндай шаралар жастардың ғылымға деген қызығышулығын танытып, олардың жан-жақты зерттеушілік қабілеттерін

дамытады.

Қазақстан және Ресей ғалымдары ғылым дамуына арналған өз баяндамаларын оқып, талқыға салды. Конференцияда барлығы екі жүз шақты мақала ұсынылған. Ғылыми зерттеулер алуан түрлі тақырыпта – сандық есептен бастап отандық тарихқа дейін қамтылды. Қарағанды «Болашақ» академиясының «Мектепке дейінгі оқыту және тәрбиелеу» мамандығының 3 курс студенті Фариза Бүкенова өзінің дарындылық қабілетін қолдана отырып, «Ата-ана мен балабақша ынтымақтастығы» атты баяндамасын көпшілік назарына ұсынды. Оның айтуынша мұндай тақырып – заман талабына сай.

Конференция соңында халықаралық ғылыми-тәжірибелік сайысына қатысқан және ең үздік баяндама оқыған жас ғалымдар диплом мен алғыс хаттармен марапатталды.

Панорама событий

Молодежь и наука

В СКГУ имени М. Козыбаева прошла международная научно-практическая конференция «Молодежь и наука – 2017». Вот уже четвертый год конференция собралась в стенах нашего университета лучших молодых ученых не только Казахстана, но и ближнего зарубежья. Открыл мероприятие проректор по стратегии и международному сотрудничеству Айдос Мухатаев.

Стоит отметить, что проведение столь масштабного научного мероприятия поддержали руководители областных молодежных организаций. Они считают занятия наукой важнейшим аспектом гармоничного развития личности. В ходе пленарного заседания выступил студент государственного аграрного университета Северного Зауралья Рустем Нуркин. Его доклад, посвященный теме повышения урожайности зерновых, вызвал интерес у участников конференции.

Всего на конференцию поступило более 200 статей, авторами которых являются не только студенты Казахстана, но и близлежащих регионов

Российской Федерации. Все работы посвящены разной тематике: от математических расчетов до изучения событий отечественной истории.

А в завершение пленарного заседания состоялось награждение молодых ученых, ставших обладателями гранта ректора на сумму 150 тысяч тенге, также призеров республиканского конкурса научно-исследовательских работ. Работа конференции продолжилась в формате секционных заседаний по семи направлениям.

21 век – это время передовых технологий и научного прогресса. Именно исследовательская работа дает миру сотни новых изобретений, которые, в свою очередь, служат на благо человека. Как отмечают ученые, сегодня средний возраст людей, занимающихся наукой, перевалил за 60 лет. Молодежь должна активно включаться в эту работу. Ведь только «юные умы» способны мыслить прогрессивно, а значит, привнести в науку новые идеи

Богдан Петров

Университет посетила делегация DAAD

СКГУ имени М. Козыбаева посетила делегация DAAD, в состав которой вошли руководитель информационного центра в Алматы Бартоломеус Минковский, лектор Карагандинского государственного университета имени Е.А. Букегова Штефан Кель и лектор КазНУ имени аль-Фараби Флориан Так. В ходе визита для студентов и преподавателей нашего университета был организован семинар «DAAD: возможности обучения и исследования в Германии», «Как правильно подавать заявки?» и Workshop на тему «Межкультурные аспекты в преподавании немецкого языка».

Германская служба академических обменов – одна из крупнейших международных организаций. В Казахстане он начал свою работу около 15 лет назад. За это время более 3000 граждан учились и проводили исследования в Германии по стипендиям DAAD. Также десятки немецких ученых работали в казахстанских университетах.

Все в руках студентов

В Северо-Казахстанском государственном университете им. М. Козыбаева прошел первый региональный форум студенческого самоуправления, участие в котором приняли студенты вуза и учащиеся колледжей области, а также представители общественности и бизнеса.

Для организаторов эта диалоговая площадка является возможностью поделиться своим опытом по организации самоуправления, для гостей – реальным механизмом для реализации такой работы в своих учебных заведениях.

В СКГУ студенческое самоуправление было сформировано в октябре прошлого года по инициативе ректора вуза Серика Омирбаева. Тогда же заработали и студенческий ректорат и деканаты, взявшие на себя значимую роль в жизни университета.

Мы хотим, чтобы в дальнейшем в нашем городе и области студенческое самоуправление процветало, – говорит студенческий ректор СКГУ Айнар Сабитова. У нас сейчас в коллективе в основе находятся 20 человек, но, кроме того, у нас на каждом факультете активисты – то есть в среднем примерно 150 человек задействованы в работе.

Помимо организации массовых мероприятий в стенах вуза, студенческое самоуправление занимается решением проблем учащихся. Студентам, в особенности первокурсникам, разъясняется сама система обучения – что такое рейтинг, как проводятся экзамены, практика.

Мы проводим эту работу, чтобы студенты не сталкивались с подобными трудностями, – отмечает А. Сабитова. – Например, многие из ребят сначала даже не знают, где отыскать ту или иную аудиторию. Помогаем также тем, у кого возникают проблемы при проживании в общежитиях, при частных конфликтах ситуаций.

Участники конференции обменивались мнениями, говорили о проблемных вопросах и путях их решения. Также студенты узнали много нового о бизнесе, принципах работы неправительственных организаций, научной деятельности и прошли тренинги на командообразование.

Татьяна Делья

Оқиғалар ортасында

Жүлдегерлер анықталды

География мамандығы бойынша IX Республикалық студенттік пәндік олимпиаданың қорытындысы шығарылды.

Олимпиада теориялық және практикалық турлар бойынша өткізілді. Теориялық турға физикалық-экономикалық-географиялық бағыт бойынша сирек кездесетін түсініктер мен терминдерге (10) анықтамалар беру, сонымен бірге орташа және жоғары қиындықтардан тұратын тестілік тепсырмалар енді. Теориялық турдың ең жоғары ұпайы – 80.

Практикалық турға әлемнің, Қазақстанның экономикалық және әлеуметтік географиясы, Қазақстанның физикалық географиясы, материктер мен мұхиттардың географиясы, жалпы жертану, топонимика бойынша тапсырмалар енді, ең жоғары ұпай – 60. Қорытынды ең жоғары ұпай – 140.

Жеке және командалық біріншілік бойынша қорытынды шығарғаннан кейін орындар келесі түрде берілді:

Командалық біріншілік

1 орын: Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық университеті

2 орын: Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университеті

М. Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті

3 орын: Е. А. Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті

М. Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік университеті
Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті)

І. Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті

Жеке біріншілік

1 орын: Төребаев Сәуір Сұлтанұлы, Е. А. Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті.

2 орын: Ерген Атакелді, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті;

Кенбаева Эльмира Махмуджонқизи, Ш. Уәлиханов атындағы Көкшетау мемлекеттік университеті.

3 орын: Ибрагимов Нұрсұлтан Абылайұлы, Тараз инновациялық гуманитарлық университеті;

Шертай Ерхан, Қорқыт Ата атындағы Қызылорда мемлекеттік университеті;

Төкен Досжан Нұржанұлы, Қазақ инновациялық гуманитарлық-заң университеті.

Жастар сарайында қазақша күрестен турнир

Петропавл қаласындағы жастар сарайында Нұр Отан партиясының «Болашақ» филиалы, балалар-жасөспірім спорт мектебі мен Манап Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінің бастауымен «Университет барысы» атты қазақша күрестен турнир өтті. Оған қаладағы жоғары оқу орындарының ең үздік спортшылары жиналған. Олардың әрқайсысы қарсыластарын жеңуге бар күшін салып, мықтылығын көрсете білді.

Турнир қорытындысы бойынша 70 келі салмаққа дейінгі күресшілер арасында 3 орынды Педагогикалық факультеттің 3 курс студенті Хамзе-

нов Нұрым, екінші орынды Инженерлік-техникалық факультетінің 2 курс студенті Аманкелдиев Бақдаулет, 1 орынды педагогикалық факультетінің 1 курс студенті Алпысов Райымбек иеленсе, 80 келіден жоғары салмақта 3 орынға жаратылыстану және ауыл шаруашылық ғылымдары факультетінің 2 курс студенті Сапархан Шалқар, 2 орынға тарих, экономика және құқық факультетінің 2 курс студенті Амирбеков Ернар, ал бірінші орынға тарих, экономика және құқық факультетінің 2 курс студенті Ыбырай Нұрғали тұрақтады. Жарыс соңында жеңімпаздарға мақтау қағаздары мен сыйлықтар табысталды.

СҚМУ сенбілікке шықты

Сәуір айы – сенбілік шаралар өткізудің дәстүрлі кезеңі. Бұл күндері қаланың барлық ұйым қызметкерлері қоршаған ортаны жақсартып, саябақтар мен көшелерді қоқыстан тазартады. Университет маңы мен Мағжан Жұмабеков көшесін тазалауға білім ордамыздың жетекшілері мен оқытушылары шыққан.

Ер азаматтар ағаш бұтақтарын кесіп, қоқыс шығарса, әйелдер жағы ауланы сыпырумен айналысты. Арнайы техника арқылы университет

маңынан пластик, темекі тұқылдары мен қап-қап жапырақтар үймесі шығарылды. Сенбілікке қатысушылар көтеріңкі көңіл-күймен жұмысқа білек сыбана кірісті. Әрқайсысы қоршаған ортаны қорғауға өз жәрдемін тигізуге тырысты.

Сенбілік – өз еркімен өткізілетін еңбек шарасы. Оған еліміздің әрбір азаматы қатысса, қоршаған ортамыз таза болады. Тазалық – денсаулық кепілі, денсаулық – байлық кепілі деп бекер айтылмаған.

Қазақ аруы

Қазақ қызы – абыройлы атақ

Биыл университетімізде алғаш рет "Қазақ аруы-2017" атты байқауы өтті. Сұлулар сайысында білім ордамыздың әрбір факультет атынан 9 ару өз бақтарын сынап, кештің көркін келтірді. Байқаудың алғашқы жеңімпазы Тіл және әдебиет институтының "Журналистика" кафедрасының 2-курс студенті Аяулым Қаблаш атанған.

– Аяулым, жеңісің құтты болсын! Көрермендердің қатарында отырған біз сені университетіміздің аруы атанды дегенде, бүкіл кафедра болып қуандық. Тәж таққанда қандай күйде болдың?

– Алдымен қолдау көрсеткен барлық жанкүйерлеріме алғыс айтқым келеді. Әсіресе байқауға дайындалуға көмектескен ұстаздарыма, бірге оқитын жанашыр достарыма алғысым шексіз! Меніңше, әрбір қыз бала кезінен бастап сұлулар сайысына қатысуға армандайды. Алайда «Қазақ аруы» байқауы біз үшін оңай болған жоқ. Бұл сайыс өзінің қазақилығымен ерекшеленеді. Онда көрікті келбетіңмен қатар, ақылыңмен де жену керек. Менің түсінуімше, қазақ қызы – өте абыройлы атақ. Себебі бұл образ өз ибалылығын жоймай, өзгелерге үлгі боларлықтай көріну қажет.

– Саған университет ректоры Серік Мәуленұлымен бірге қазақтың салт-дәстүрін сахналауға сәті

түсті. Ал сайыстың үшінші кезеңінде көрермендердің жүрегін елжіретіп, "Соқыр қыздың монологымен" көзге түстің. Өнер ретінде неліктен осы монологты тандадың? – Менің өмірім сан қилы болды. Түрлі адамдарды кездестіре отырып, қиыншылыққа тап болғаным да бар, бақытты кезден кешкенім де бар. Соқыр қыздың образын таңдауымның себебі – өмірдің қиынын кара сөзбен жеткізіп, замандастарыма ой салғым келді. Мәселен қазіргі жастардың көбі түрлі жағымсыз орталарға түсіп, адасып, өмірде өз орнын таба алмай жүр. Тіпті әлем бойынша кейбір халықтар неше түрлі апаттарға тап болып жүр. Сондықтан адам жаман қылықтарға бармай, түзу жолда жүрсе деген тілегім бар. Он екі мүшең сау болса, одан асқан қандай байлық қажет... Тек дәулет қылып, адал қызмет ету керек.

– Сұхбатыңа рахмет, Аяулым! Өмірдің биігінен көріне бер!

Гүлімжан Қаирбекова

Многотиражная газета "ПАРАСАТ"

Собственник

Манаш Қозыбаев
атындағы Солтүстік
Қазақстан мемлекеттік
университеті
Газет айына 1 рет шығады

Руководитель медиа-центра

Марат Шинтимиров

Редактор

Назира Жакина

Фотокорреспондент

Олег Петухов

Компьютерная верстка

Олег Петухов

Свидетельство
о постановке
на учет

№13400-Г выдано
Министерством культуры
и информации РК
от 25 февраля 2013 года

Адрес редакции

г. Петропавловск,
ул. Пушкина, 81,
корпус № 4 СКГУ
ауд. 307,
Тел 49-33-43/11-53/

Номер набран
и сверстан в редакции
газеты «Парасат»,
отпечатан в ИПО СКГУ
по адресу:

г. Петропавловск,
ул. Пушкина, 81,
корпус № 4 СКГУ
ауд. 113

Заказ № 134
Тираж 200 экз.

Пятый угол

Продлевая жизнь!

Игры клуба веселых и находчивых были и остаются популярными уже на протяжении 55 лет. Разные люди, независимо от пола, возраста, религиозной принадлежности и профессии, объединяются в творческие группы, образуя единое целое - юмористическую команду.

В нашем городе КВН развивается с каждым днем, приобретая все больше и больше последователей. Команда «7Ur» свою юмористическую карьеру ведет уже 4 года, и за это время она покорила сцены не только за пределами нашего города, но и нашей страны. В этом году ребятам повезло получить приглашение от Александра Васильевича Маслякова на «Фестиваль КиВиН-2017» в городе Сочи. Из 640 приглашенных команд из Казахстана были выбраны 7, и среди них наши ребята.

Постоянство - признак мастерства. Ребята это знают и этому следуют. Поэтому их состав неизменен и, к слову, чисто мужской. На вопрос, почему же они не возьмут девушку в свою команду, отвечают улыбочиво и просто: «А нам и так хорошо!» Поступив в СКГУ им. М. Козыбаева четыре года

назад, парни загорелись желанием играть на студенческой сцене. Веселые, с горящими глазами, они просто решили вступить в клуб веселых и находчивых и не прогадали. Тогда, будучи 18-летними юнцами, они и не знали, что сегодня будут стоять на одной сцене со знаменитыми юмористами. Ребята признаются: выступать на фестивале в Сочи им было очень страшно, игра такого уровня для них была первая, но тем не менее они держались уверенно. «Дома выступать легче, здесь, как говорится и стены помогают», - говорят собеседники.

За годы игры в клубе у команды сложился свой определенный репертуар. Так называемый «казахстанский» юмор. «Сейчас развеселить и удивить искушенного зрителя очень трудно, поэтому к каждой игре мы готовимся основательно, подходим со всей отве-

твенностью. Любим пошутить про наш быт и извечные проблемы, учим зрителя относиться ко всему с юмором, раскрываем смешные стороны обычных вещей», - признались парни.

В череде выступлений ребята не забывают, что они, прежде всего, студенты и пришли в вуз получать высшее образование. За оказанные понимание и поддержку они благодарят своих преподавателей и ректора СКГУ им. М. Козыбаева Серика Омирбаева. На достигнутом парни останавливаться не намерены. В будущем планируют состязаться на международной арене КВН рядом с Александром Масляковым. Главная задача для них - это доставлять людям радость и смех. А нам, в свою очередь, остается пожелать ребятам творческого роста и успехов в новых начинаниях.

Ангелина Цвингер

Международный день Земли

Напомнить о том, как неповторимо прекрасна наша планета, необходимо человеку уже с юного возраста. Ведь многие современные люди, которые постоянно находятся в суете и повседневных заботах, становятся все более равнодушны к ее проблемам.

В СКГУ имени М. Козыбаева отметили Всемирный день Земли. Кафедра «География и экология» совместно с департаментом экологии СКО организовала творческий конкурс среди школьников. В нем приняли участие 76 учеников со всей области. Конкурс проводился по 4 номинациям: поделки из при-

родного материала, фотоальбомы, видеоролики и экологические проекты. Самых изобретательных школьников наградили дипломами.

Напомним, День Земли отмечают 22 апреля. Он учрежден в 2009 году Генеральной Ассамблеей ООН. Данная резолюция является признанием того, что Земля и ее экосистемы являются нашим домом, обеспечивая человечеству жизнь. Поэтому подобные конкурсы, проводящиеся нашим университетом, не только помогают повысить уровень знаний, но и воспитать бережное отношение к природе и её обитателям.